

כא' ויאמר יהוה אל-משה אמר אל-
בני אהרן ותימר להון על מית
הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם

רש"י

לקט בהיר

(א) פירש"י ביצמות שתי אמירות הללו למה עכ"ל, פי' נשאר מקומות דכתיב דבר ואמרת אין קושיא ואין הכרח לדרוש, שפירושו דבר אליהם בכלל ואמרת קך וכך בפרט, הגם שבמקום שיש לדרוש דרשינן אפילו כשנאמר דבר ואמרת, משום דסוף סוף מיותר הוא לומר דבר, משא"כ ב' פעמים אמירה אין לו פירוש, אם לא שחאמר, אמור אתה משה אל הכהנים, ומה חאמר להם, ואמרת אתה כל כהן, כלומר תזהיר אותם (את הכהנים) אליהם על הכהנים הקטנים (רא"ם), ואחר שביארנו שכהנים קטנים למדנו מואמרת היחידה שוב נשאר בני אהרן לדרוש כדלקמן, לזה הקדים רבינו לפרש תיבת ואמרת הגם שהוא מאוחר בכתוב (מ"ל), וחזן מזה, אין כאן שום קושיא, שדרוש זה יולא מב' תיבות אמור ואמרת, ותיבת אמור מוקדם הוא בכתוב מתיבת בני אהרן: (ב) פלוגתא יש בזה, גדולי הפוסקים (רמב"ם רמב"ן סמ"ג) אמרו שפירושו לאל לטמאניהו בידים או בלווי, וכן נראה דעת רש"י, אבל לאפרשינהו אם הם עושין מעצמם אינו מנוה מן התורה, ובג' מקומות רמזה זאת התורה, כאן, בשראים, ובדס, וחז"ל למדו שכן הוא בכל איסורין שבתורה שאסור לספות להו בידים, אבל מה שזריך לאפרשינהו ב"ד או אציו הוא מדרבנן, ויש חולקין בדבר (מ"ל): (ג) פירוש דברי רבינו בג' מאמרים הללו הם עז"ה: תיבת כהנים מן הסתם פירושו כהנים כשרים ותמימין, אבל בעת הזרקה יוכל להעמיס בתוכו גם בעלי מומין (לא חללים), כלומר אין התיבה אומר למעט דוקא, ותיבת בני אהרן הוא להפך מן הסתם כולל כל בני אהרן בין בעלי מומין ובין פסולין שכולם בני אהרן ניגהו, אבל אינו מכריח לרבותם, ואדרבה יוכל להיות פירושו בדומה לאהרן שהוא היה כשר ותמיס בלי מום, לזה אם היה רצון הכתוב לאסור לטמאות גם לפסולים היה אומר רק בני אהרן, ולהפך אם היה רצונו להחיר לבעלי מומין היה אומר אמור אל הכהנים, ובאשר הוא שם בא הכהנים למעט חללים שהם אינם כהנים, אבל לא בא למעט בעלי מומין שעל זה אהני מה שהוסף לומר בני אהרן, ובה מדוייק לשון רש"י כפתור ופרת, שלא אמר יכול למעט בעלי מומין ת"ל בני אהרן כמו שאמר יכול חללים ת"ל הכהנים, שאין הכהנים ממעט בעלי מומין ואין בני אהרן מרבה אותם, רק דוקא כאן במה שלפנינו שיש לנו ריבוי ומיעוט, כלומר יכולים אנו להעמיס הריבוי בבעלי מומין שהרי בני אהרן אף בעלי מומין במשמע ואינו שולל (רא"ם), ועיין עוד מזה בריש פ' ויקרא (א' ה') מה שפירשנו שם: (ד) אחר כל מה שאמרנו באות הקודם יכול היה לומר בית אהרן או זרע אהרן, ובפרט

אור ההיים

(כא) ויאמר ה' וגו'. לריך לדעת למה שינה מסדר הרגיל לומר בכל התורה דבר אל וגו'. עוד למה הקדים התואר למתואר שהיה לריך לומר בני אהרן הכהנים". ודרשות שדרשו חז"ל (ת"כ) במקומן עומדים הגם שידבר בסדר זה. ויתבאר על דרך מה שאמרו ז"ל (תנחומא) וזה לשונם אמר הקב"ה למשה אין נאה ליואל ונכנס לפני להסתכל במת וכו' ע"כ, והוא אומר אמור לשון מעלה, אל הכהנים פירוש לאל שהם כהנים משרתי פני מלך, ומה היא המעלה

אור בהיר

(א) ששורת הדיבור הוא לומר קודם שם האדם המתואר ואחר כך במה הוא מתואר. (ב) שהמעלה אינו בא מכח שהם בני אהרן,

הכהן לוקה וזו וגו', ואם היה שטמא לוקה שטמא מלקות. כאן דבר, כי אל לשונו בהלכות שהמלביש כלאי המלביש לוקה, שאל זה הרש"י ואפשר לומר דמ ג' מינים (ניזר המטמא כשטמא דבעלמא עבדין בפרק ה' מהלכו שטמא מזיד ל נראים, דקשה ל התורה כולה ד וכן על זה הדרך למעט המטמא הכחוש למעט מ שחייב דהא חוט ועמא ראש וגו' היה לריך למעט לרמב"ם מההו שטעמו של רמ ניזר דף מ"ד וזו זה מטמא כמי מגלח כמתגלח לא יעבור הוא לא יעביר לו או אלא רק משום שהם בעלמא הקשה קושי הרמב"ם ז"ל, אלא כ הפירוש שפי' רש"י הניזר אסור במלאכה יעציר. (ט) והגו ראשו. (יא) וזה מדבר ומלוה על הב

לְנַפְשׁוֹ לְאִי־יִטְמֵא בְעַמְיוֹ: ב כִּי אָמַר יָא יִסְתָּאב בְּעַמְהוּ: ב אֲהֵן

לקט בהיר

רש"י

כאן שאינו במקומו לומר בני אהרן, שאין המדובר מבני ממש, לזה הגם שכל התורה אין הלשון זכר ממש נשים, וידענו שלענין לא תעשה מחוייבים הם כוכרים, שאני הכא דמעטן קרא, ואין עליהן איסור טומאת מת, ועוד שהכתוב

אהרן (ת"כ - קדושן ל"ה): לא יטמא בעמיו. צעוד שהמת צחוק עמיו^ט, ולא מת מלוא (ת"כ - יצמות ס"ו): (3) כי אם לישארו. אין שארו^ו אלא אשתו (ת"כ -

אומר טעם למנוה זו באומר קדושים יהיו וגו' כי את אשי ה' וגו' הם מקריבים, ונשים לאו בני הקרבה נינהו (צל"ד): (ה) ר"ל בעמיו אין פירושו בעמיו של כהן, שזה אין לו שחר, אלא בעמיו של מת, וכל עוד שקורא ועונין אותו, כלומר שומעים קולו נקרא בעמיו ואינו מת מנוה, ומדחור הכתוב להשמיענו מת מנוה ככהן גדול נשמע שגם חיוב ומנוה יש לכהן להתעסק במת מנוה, שאם רק להתיר מיותר היתר של כהן הדיוט, אם כהן גדול מותר כ"ש כהן הדיוט (מ"ל): (ו) אין זה פשוטו של מקרא, פשוטו הוא הקדמה וכלל על כל הקרובים, ואח"כ מנה הכתוב מי הוא הנקרא שארו, ולזה לא אמר הכתוב ולאמו בז"ו, אבל מאחר שמיותר הוא, וכי לא ידעינן שכל אלו קרובים הם, גם לא אמר כל שארו, ועוד מדתנהג ואמר הקרוב אליו, וכי יש שאר שאינו קרוב, ודאי שכוונת הכתוב לרבות עוד שאר שלא נכתב, והיא אשתו, ובקרובה זו לרין להתנות הקרוב אליו שלא בכל פעם היא קרובה, וצ"ל למעט ארוסתו כדאיתא בת"כ, והוא הפך מתיבת הקרובה דכתיב גבי אחותו שמשם אדרבה מרבינן ארוסה, שפי' ארוסה שקבלה קידושה ועדיין לא נכנסה לחופה והיא צבית אביה, לזה, לגבי בעלה ממעטין לה שעדיין לא נתקרבה אליו, ולגבי אחיה מרבינן לה שעדיין לא נתרחקה ממנו שהיא צבית אביה ואביו, ואין קושיא למה אמר הכתוב "הקרוב" בלשון זכר, כי הלא אמרנו שאין זה פשוטו של מקרא, ועל פי פשוטו פירושו כל שאר ושאר, ושאר לשון זכר הוא (ג"א), ולזה קרא אותו הר"מ בזו"ל "מדברי סופרים", כי דבר שלא נכתב בפירוש רק חז"ל למדו אותו מן המקרא דרכו לומר עליו מדברי סופרים שהסופרים ז"ל הוציאוהו מן הכתוב (מ"ל), (ועיין בפ"י כלי יקר שמתוך (ואמר שהוא פשוטו) למה הוציא הכתוב אשתו בלשון שאר, ולמה אמר לשון זכר, ולמה הקדימה לאביו ולאמו), ופי' דבריהם ז"ל שאמרו אין שארו אלא אשתו, אין שארו זו אלא אשתו (רא"ם), וכן הוא בכל מקום בדברי חז"ל או רש"י כשאמרו דרך שלילה "אין זו אלא" פירושו שכאן מכת ההכרח אי אפשר לפרשו רק בדרך זה, ולא היה נכון לומר שארו זו אשתו, שהיה משמע שכן פירושו, ואין זה אמת, ואל יקשה לך למה לפסוק זה בכלל, הלא אמר לקמן לא יטמא בעל בעמיו להחלו, ופירשונו צו שלא יטמא לאשתו פסולה, א"כ ממילא נשמע שלאשתו כשרה יכול הוא לטמא, אין זו קושיא, ראשית בין כאן ובין שם אין זה פשוטו (ועיין שם) וחזן מזה, משם לא נשמע רק שיותר, ומכאן נשמע שמנוה וחיוז יש, שגמר אומר לה יטמא שפירושו מנוה, ושייך על כל הנוכר כדלקמן (צל"ד):

אור החיים

פסקי רמב"ם על נכון. וצוה נצוה ליישב דקדוק הכתוב שכפל לומר אמור ואמרת, כי לצד שזוה ה' לכהנים גם לאחרים על עומאתם, כנגד הכהנים אמר אמור אל הכהנים, וכנגד אזכרת אחרים שלא יטמאו אמר ואמרת אליהם. ואולי שהיבת אליהם חוזרת לישראל המלכותיים בכל המנוחות^ט, ותמלא שאמר בסוף ענין זה (פסוק כ"ד) וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל הרי שהציווי

אור בהיר

עצמו צו"א תחת ה"ד, משא"כ בטומאת נזיר אמר על נפש מת לא "יבא" צבינו לנזיר. (יד) פי' הגם שלא נזכר בפרשה ישראל, כוונתו על אותם שהתורה ניתנה להם. (טו) שאל"כ למה אמר לישראל, והוא לא נכטוה, ואם כפרש"י להזהיר צי"ד, הלא כל המנוחות כן הוא, ומה נשתנה. (טז) ולא אמר למת. (יז) שהנפש תלוי בו.

בפרק ג' מהלכו הטומאות הפור והקשו עליו מדי לי אלא המת מן מנין לרבות כל ה לומר ואמרת אל משנה שסובר ר ששקולים הם^ט ואין דברי הכסף לזנות ציין חדש הוא כי רמב"ם והנה היא כתו ואמרת להזהיר יטמא להציא ר בלא יטמא עכ (ק"י ד. ט). ולפי טומאות הפורשו דורש כפל ואמר והדבר פשוט ו הכסף משנה, וה י"צ וזה לשונו כי אמור ואמרת וג זה מדברי רש"י שלא ידע הצריי מתיבת לנפש על שאר עומאות יטמא ומאמר

יח) פי' שאין תיבת מדרש לקח טוב והרנ הוצא בפסיקתא, ואם לאמר שדפוס מטושט כלומר נמתק רגל שמ מן לנפש, אלא שמבי ליטמא מאדס חי שנ שאמרנו שדין זה יל "יטמאו" היינו או טעם. (כד) ויכו

מסורת המדרש
ה. משל לישראל
וכהן יליש כאן תרכו.
ע"ע שמורד לא. ט.

יִצְאוּ לְעוֹלָם (שם שם, ד) 'אֵין אָמַר וְאֵין דְּבָרִים' פִּינָן
שִׁיִּצְאוּ לְעוֹלָם כַּמָּה שְׁטָרוֹת כַּמָּה גִזְרֵי דִינֵין 'בְּכָל הָאָרֶץ
יִצָא קוֹם'.

7 ה. רַבִּי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי לִוִי אָמַר מִשָּׁל לְיִשְׂרָאֵל וְכַהֲנָן
שֶׁנִּכְפְּרוּ נִמְסַר לְהֵן רֹפְאָא מִמַּחֲה וְהָיָה מִצְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל
וּמְנִיחָא אֶת הַכֹּהֲנָן אָמַר לוֹ הַכֹּהֲנָן מִפְּנֵי מָה אִתָּהּ מִצְוָה אֶת
יִשְׂרָאֵל וְאִתָּהּ מְנִיחָנִי אָמַר לוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל הוּא וְדַרְכּוֹ לְהִלָּךְ
בֵּין הַקְּבָרוֹת אֲבָל אִתָּהּ כַּהֲנָן וְאֵין דְּרַכְךָ לְהִלָּךְ בֵּין הַקְּבָרוֹת
לְפִיכָךְ אֲנִי מִצְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל וּמְנִיחָךְ כִּדְּעֵלְיוֹנִים שְׂאֵין
יִצֵר הָרַע מִצְוֵי בָהֶם אֲמִירָה אַחַת דְּיָה לָהֶם שְׁנַאֲמַר (דניאל

בטרם הניח החמה בבוקר, גלגל חמה כטמון מתחת לפני הארץ, ואורו עמום "ושקט" (עי' ב"ב כה).
וזהו: "אין אומר ואין דברים, בלי נשמע קולם"; כיון שיצאו לעולם — להראות בו ולהאיר בו,
כגון מהניח החמה בבוקר, ברקיע שעל פני הארץ, מקום ממשלתם, כמו שנאמר בהם בצבא השמים,
כמעשה בראשית (בראשית א, טו-יח): "את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת
הלילה, ואת הכוכבים, ויתן אותן אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ ולמשול", כאן הם מושלים ברעש
(עיין ב"ר ו, ז), ובאור חזק, וכדרכם של בני אדם אשר בארץ שלטונם ומשפטם במשאם ומתנם נעשה
ברעש גדול ובריבוי דברים, שכן — כמה שטרות, כמה גזרי דינין — נעשים בעולם כדי לעשות
בו צדק, כנדרש למעלה, ולכן, כמנהג מקום שלטונם, גם צבא השמים במשלם כאן, הרי: "בכל
הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם" — כיון שיצא קו מהלכם בארץ, מליהם ממלאים מלוא העולם.

ה. ובאותה דרך שנדרש כאן, שגם צבא השמים משנים טבעם בהגיעם לארץ, מפני ריבוי הדינים
ודברים שיש בין יושביה, כן גם ידרש ענין ריבוי האמירות "אמור" "ואמרת" בבוא הכתוב להזהיר
יושבי ארץ התחתונים בזהירות דיני טומאה וטהרה — רבי ברכיה, בשם רבי לוי, אמר: משל
— למה הדבר דומה: לישראל וכהן שנכפו — שחלו ב"מחלת הנפילה", שרוח רעה נכנסת וכופה
להתנועע ולצעוק ולהתעוות עד לכדי נפילה באין אונים (עי' ערוך ערך "יכף" השישי), מזמן לזמן,
ורפואתם היא לגרש מהם הרוח הרעה, השד, שנכנס בהם לכפותם, נמסר להן רופא מומחה —
לרפואתם ולהסר מהם הרוח הרעה, והיה — הרופא — מצוה את — אותו החולה שהוא —
ישראל, באזהרה שרופא מזהיר חולה כזה, שלא ילך לבית הקברות, מקום שהרוחות מצויות שם
ביותר ושולטות לכפות, ומניח — הרופא — את — אותו החולה שהוא — הכהן —
מלהזהירו על ההמנעות מהליכה לבית הקברות; אמר לו — "אותו" (יליש כאן תרכ"ו) — הכהן:
"אדונינו, רופא" (שם), מפני מה אתה מצוה את ישראל — זה על הזהירות לצרכי רפואתו, ואתה
מניחני — מבלי לצוותני ולהזהירני להזהר ולהרפא? אמר לו: זה, ישראל הוא ודרכו להלך
בין הקברות, אבל אתה כהן, ואין דרכך להלך בין הקברות, שהכהנים מזהירים על כך מן
התורה, וזה נוהגם תמיד (ראה לעיל כד, ז), לפיכך אני מצוה את — החולה שהוא — ישראל,
שימנע מעתה ממה שאינו נמנע תמיד, ומניחך — מלהזהירך, שכן יודע אני שמלבד כן לא תלך
לשם; כך, העליונים — שכברואים, המלאכים וצבא השמים, לפי — שאין יצר הרע מצוי

ד, יד) 'בגזרת עירין
התחתונים שיש בו
יעמדו הדין הוא
הכהנים בני אהרן

ו. דבר אחר
(תהלים יט, י) 'יראת
מיראה שנתירא אהו
לו הפרשה הזו שז
בניו עד סוף כל
ויאמר ה' אל מש

בהם — למונעם מלעשות
— שנאמר — על דבר
קדישין שאלתא" —
המלאכים, האמורים שם, שו
והרי "אמירה" אחת, ודי לו
הכהנים, הזרזים והזהירים
כראוי, לכן הם "צריכין אמי
יעמדו — בהם שלא לש
הכתוב, בפרשתנו: "ויאמו
"אמור" וגם "ואמרת".

ו. דבר אחר: "ויאמו
בעמיו", ככל הכתוב ואמר
אל כל הכהנים כולם, והארי
הכתוב: "יראת ה' טהור
(יפ"ת), אמר רבי לוי מי
שהיה אהרן ירא את ה', ע
על אהרן הכהן הגדול הראי
מפי משה — באימה וביראו
ה', "לפיכך" (ש"ט, יט) —
— שנאמר והובטח בכתוב
הדרורות, ואיזו זו, זו פרש
למתי" (שם), שנאמר —
אליהם לנפש לא יטמא בעמי
בטילים וכהונה גדולה נפסי

מסורת המדרש
 1. אר"ל מיראה
 שנתירא אהרן יל"ש
 שם. עיין לעיל ג. ו.

ד. יד' 'בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא' אבל
 התחתונים שיש בהם יצר הרע הלואי לשתי אמירות
 יעמדו הדא הוא דכתיב 'ויאמר ה' אל משה אמר אל
 הכהנים בני אהרן וגו'.

ו. דבר אחר אמר אל הכהנים הדא הוא דכתיב
 (תהלים יט, י) 'יראת ה' טהורה עומדת לעד' אמר רבי לוי
 מיראה שנתירא אהרן מלפני הקדוש ברוך הוא זכה ונתנה
 לו הפרשה הזו שאינה זזה ממנו ולא מבניו ולא מבני
 בניו עד סוף כל הדורות ואיזו זו פרשת המת שנאמר
 'ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן'.

בהם — למונעם מלעשות דבר ה', לכן — אמירה אחת דייה להם — לצוותם מה לעשות, וכמו
 — שנאמר — על דבר שבית דין של מלאכי מעלה גזר ואמר: "בגזירת עירין פתגמא, ומאמר
 קדישין שאלתא" — "בגזירת ה' הנעורים" בא הדבר, ובמאמר "הקדושים" באה המשאלה, הם
 המלאכים, האמורים שם, שה' גזר עליהם לאמור לעשות כאותו דבר משאלה האמורה שם (עיין יפ"ת),
 והרי "אמירה" אחת, ודי להם שלא ישנו את תפקידם, אבל — בני אדם — התחתונים, ואפילו
 הכהנים, הזרזים והזהירים שבכולם (עי' יפ"ת), שיש בהם יצר הרע, המונע בעדם מלקיים תפקידם
 כראוי, לכן הם "צריכין אמירה ודיבור ואמירות" (תנחו"ש), ועם כל זה — הלואי לשתי אמירות
 יעמדו — בהם שלא לשנות את תפקידם (ועיין לעיל כד, ח), הדא הוא דכתיב — זהו שאמר
 הכתוב, בפרשתנו: "ויאמר ה' אל משה, אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם", גם
 "אמור" וגם "ואמרת".

ו. דבר אחר: "ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא
 בעמיו", כפל הכתוב ואמר "אמור" בלשון ציווי של הוה, וגם "ואמרת" בלשון עתיד, ויחס את המצוה
 אל כל הכהנים כולם, והאריך להזכיר בהם שהם בני אהרן, (יפ"ת), הדא הוא דכתיב — זהו שאמר
 הכתוב: "יראת ה' טהורה עומדת לעד", מזכיר טהרה אצל יראת ה' ואומר שהיא עומדת לעד
 (יפ"ת), אמר רבי לוי מיראה — שלימה ויתירה — שנתירא אהרן מלפני הקב"ה, "לפי
 שהיה אהרן ירא את ה', — שנאמר (מלאכי ב, ה), על כהן גדול ההולך בדרכי ה' ונדרש (לעיל ג, ו. עיי"ש),
 על אהרן הכהן הגדול הראשון: "ואתנם לו מורא ויראני" "שקיבל עליו כל דברי תורה — ששמע תמיד
 מפיו משה — באימה וביראה ברבת ובזיע", והיה מתיירא ובוש לקבל עליו הכהונה שמא ימעל בקדשי
 ה', "לפיכך" (שו"ט, יט) — זכה ונתנה לו — פרשה אחת מן התורה" (שם), היא — הפרשה הזו
 — שנאמר והובטח בכתוב בה — שאינה זזה ממנו ולא מבניו ולא מבני בניו עד סוף כל
 הדורות, ואיזו זו, זו פרשתנו — פרשת המת, שאזהרה ראשונה שנאמר בה היא "שלא יהא מטמא
 למתים" (שם), שנאמר — כאן: "ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת
 אליהם לנפש לא יטמא בעמיו", והקב"ה אומר לו שאף על פי שעתיד בית המקדש להחרב והקרבת
 בטילים וכהונה גדולה נפסקת, מצות הטהרה מטומאת מת אינה בטילה לעולם, בארץ ובחוצה לארץ,

5

בעליונה.
 ו' אמר
 ז' אתה
 ח' אומרה
 ט' ונת אתה
 י' ולם וכו'
 לישראל
 ;
 ל' הקב"ה
 ה' מדה"ד
 רת פנים,
 תר, ואז
 ולם. ורב
 מה איננה
 יש שטף
 כמו מים
 ולם ירך
 ה. אלא
 ז' דין כמו
 ס' לעולם
 כשעושה
 זאת אתה
 ו. דידוע
 ים לעולם
 ז', ומ"מ
 ז' דבקים
 נים, וזהו
 שהגלגל
 וך מ"מ
 ושה, וזה

מנע טוב
 , א"כ אף
 כך שלא
 טוב העץ
 ו לא חפץ
 ה' השי"ת.
 ג' דתמים
 ים עם ה'

הוא ולחלקו כמו שפירש"י (דברים י"ח י"ג) וממילא אין שייך בו מיתה, כי ענין המיתה באדם כתב האר"י ז"ל כי מתחברין עמו כחות הטומאה עד שהנשמה מחמת שאינה יכולה לסבול את הטומאה היא מסתלקת, וזה שהוא עם השי"ת ולחלקו אין שום רע יכול לקרב אליו כדכתיב (תהלים ה') לא יגורך רע. אבל אחר שלא היתה בהם התמימות שוב נתנו מקום לכחות הטומאה לקרב אליהם וגרמו מיתה. ויעקב אבינו שהי' איש תם לא מת, וההיפך מאותיות תם הוא מת, וז"ש יעאצ"ה (בראשית כ"ז) ואנכי איש חלק, ואיתא בב"ר (פ' ס"ה) כמד"א כי חלק ד' עמו יעקב יע"ש. והכוונה בזה דכך היתה תשובתו לאמו שא"צ לעשות שום השתדלות לקבל את הברכות אחר שאין השי"ת נותן לו, כי כן היא מדתו להיות לחלקו של השי"ת ושלא לחקור אחר העתידות, ואם יהי' מן השמים שיקבל את הברכות יבואו בלי השתדלות, ולכך לא מת: וי"ל עוד שמטעם זה בשעת קבלת התורה נעשו ישראל חרות ממה"מ, שהרי אמרו נעשה נשמע שע"ז אמרו ז"ל (שבת פ"ו): אגן דסגיגין בשלימותא ופירש"י התהלכנו עמו בתום לב, וכ"כ רש"י (במדבר י"ט ב') ישראל שהיו תמימים וכו', וכשעשו העגל אבדו התמימות כמובן, כי באם היתה בהם תמימות לא הי' השטן יכול להטעותם כלל. והנה תעודת הכהן היא לחבר את העולמות, התחתון בעליון, ולמשוך השפע מעולם העליון אל התחתון, ולזה נתבקשה מדת התמימות להיות עמו ולחלקו, וזהו שושבינא דמטרוניתא. וכן היא מדת אהרן הכהן שהיתה ג"כ תמימות, וז"ש (דברים ל"ג ח') תריבהו על מי מריבה, פירש"י נסתקפת לו לבוא בעלילה, אם משה אמר שמעו נא המורים אהרן ומרים מה עשו, ואיתא בילקוט שמעוני (רמז תשס"ד) הי' אהרן יכול לומר אני לא חטאתי אלא שתק וכבש כחו וכו' כי אחר שרצה השי"ת שימות, הי' נכון וישר אצלו שיהי' כן, ולכך נבחר להיות כהן גדול, ולכך מצינו באעצ"ה וביעאצ"ה שהיו כהנים [וביצחק אבינו לא מצינו שהי' כהן ובאמת אצלו לא היתה שייכת כהונה דהוא הי' נקרב ולא מקריב] באעצ"ה כתיב (תהלים

ק"י) נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם, וביעאצ"ה כתוב בילקוט שמעוני (רמז קל"ב) שאמר הקב"ה למלאך שנגע בכף ירכו עשית לכהן שלי בע"מ יע"ש, משום דבשניהם מצינו תמימות, באעצ"ה התהלך לפני והי' תמים, וביעקב איש תם, ואחר שמדת הכהן היא תמימות מובן מדוע מוזהרין על טומאת מת, באשר הטומאה היא היפוך מדתם, בסוד (ירמי' ב') תיסרך רעתך, כנודע, ובוה מיושבת קושיית הוזה"ק למה יחסם הכתוב בני אהרן יע"ש, ולהנ"ל א"ש דכל האיסור נצמח מחמת שהם בני אהרן הכהן וכנ"ל שהיתה לו מדת התמימות:

והנה בעומר כתיב שבע שבתות תמימות תהינה, ובמד"ר (פ' כ"ח) אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, ובספח"ק כתבו שהספירה מגביהה את הנפש הבהמית של האדם, ובאמת להגביה את הנפש הבהמית אין דרך רק ע"י תמימות. ולפי זה תמימות קאי על השבועות וגם על האדם. וזהו כוונת המד"ר (שם) אל תהי מצות העומר קלה בעיניך שע"י מצות העומר זכה אברהם לירש את ארץ כנען והנתי לך לזרעך אחריו ע"מ ואתה את בריתי תשמור ואיזה זה מצות העומר, והיא פליאה דאת בריתי תשמור כתיב במילה, ולהנ"ל ניחא דע"י מצות העומר נעשה תמים כמו במילה דכתיב תמים, והבן:

והנה זוהי העצה היעוצה ויסוד מוסד לתכלית היהדות להיות בתמימות ושלא לחקור ולהרהר אחר שום דבר, אך איך שהוא יבין האדם שכן הוא טוב, ואז הוא לחלקו של השי"ת וטוב לו, ובאמת אם האדם הולך בתמימות ומקבל עליו באהבה כל מה שבא עליו מהשי"ת בזה הוא מסלק מעליו כל המקטרגין ונושע מכל צרותיו, וזה שרמזו ז"ל בע"ז (ט"ו): מאחר שקבלת עליך את הדין דימוס פטור אתה יע"ש:

שנת תרע"א

במד"ר (פ' כ"ו) ר' ברכי' בשם ר' לוי משל לישראל וכהן וכו' כך העליונים שאין יצה"ר מצוי בהם אמירת אחת ד' להם שנאמר

בגזירת עיריין פתגמין ובמאמר קדישין שאלתא אבל התחתונים שיש בהם יצה"ר הלאי לשתי אמירות יעמדו הה"ד ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים וגו'. ולהבין הענין דשתי אמירות פירש כ"ק אבי אדומו"ר וצללה"ה דאמירה אחת היא להודיע רצון הש"י, והעליונים די להם בידיעה כי הם אינם בעלי בחירה ומאחר שידעו יעשו מה שנצטוו, אבל התחתונים אינה מועלת להם הידיעה לבד וצריכין לאמירה שנית שיקבעו הדברים בלבם לעשותם, עכ"ד. ויש להסביר הדברים עפ"י מה שאמר כ"ק זקיני וצללה"ה מקאצק על ספר בחינות עולם וז"ל מה ענינו שהוא מהביל העולם מי יתן שגם הגוף יהי' כן, עכ"ד. והיינו שתכלית הכוונה שיהי' מזוכך עד שלא יתאוה כלל לעניינים אלה היפוך מה שנאמר (משלי כ"א) נפש רשע אותה רע. ואיתא בספרים שאריסטו עם כל חכמתו וחיבר ספרים להישרת המדות ושללא יהי' האדם להוט אחר החומריות לסוף מת בשביל שהעלה לבו טינא. כי השכל והגוף הם שני חלקים, ואף שהשכל משיג אין הגוף נעתק מטבעו החומרי, ורק ע"י מצות הש"י ולימוד התורה נעתק הגוף מטבעו וקונה טבע שני טבע מזוכך. ואף שאנו רואין זה בעינינו שהצדיקים נשתנה טבעם שלא ישתוקקו לחומריות, יש נמי להבין זה עפ"י שכל, כי הנה נאמר (קהלת ז' כ"ט) אשר עשה האלקים את האדם ישר, ופירש הרמב"ן היינו שלא יתאוה לדברים שאינם ראויים, והי' כמו חמה ולבנה שלא ישנו את תפקידם, ורק בחטאו של אדה"ר נשתאבו בתוכו כחות רעים שהם מעוררין את החומר ומושכין אותו לדברים שאינם ראויים. והנה נאמר (תהלים ל"ג) בדבר ה' שמים נעשו, והי' צריך להיות שכל דבר שבא עליו ציווי התורה ישתנה הטבע להיות כמו שנצטווה, וכמו שפירש הרמב"ן במלת ויהי כן הנאמר במעשה בראשית, אבל כחות הרע שהמשיך עליו אדה"ר בחטאו הם הם בעוכריו, וע"כ בהשתדלות האדם בתורה ומצוות בזה מתלישין את כחות רע אלו ואז שוב מאיר בו מאמר הש"י, ומכה מאמר הש"י נעתק טבעו ונשתנה לטוב. וע"כ מובן שלדבר הזה לא הועילו לאריסטו כל חכמותיו, ורק ישראל

לעומת שהם מתקדשין ועוסקין בתורה ובמצוות, לעומתם גם הגוף נתקדש ונעתק טבעו, וכל העוסק בתורה ובמצוות ביותר נעתק טבעו לטוב ביותר. ולפי"ז יובנו דברי המד"ר בשתי האמירות שהתחתונים צריכין עוד אמירה שיקבעו הדברים בלבם עד שיעתק טבעם כנ"ל נוסף על האמירה הראשונה שהיא לידעת השכל לבד:

אך יש להבין מדוע באו שתי האמירות בטומאת כהנים דוקא, כי לכאורה לפי האמור הי' נכון יותר בעבירות שנפשו של אדם מחמתן ובמה ששוה בכל, לא בטומאת המת שאין נפשו של אדם מתאוה לה ושאינה נוהגת אלא בכהנים לבד:

ו**נראה** דהנה כתבנו לעיל בשם הרמב"ן → דאדה"ר קודם החטא הי' כמו חמה ולבנה שלא ישנו את תפקידם, והיינו שהגוף הי' בטל אל השכל בתכלית הביטול, וע"כ אז היו שני חלקי האדם היינו הגוף והשכל לאחדים ממש, שבלתי אפשר הי' להגוף להתאוות ולהשתוקק לדברים שאינם ראויים מפאת השכל, ואלמלא החטא הי' ממילא חי וקיים לעולם כי בלתי אפשר הי' שיעשה פירוד בין הדבקים, וכמו שהשכל היינו הנשמה שבאדם נצחית, כן הי' גם הגוף מאחר שבטל אליו והי' כמוהו, אך מחמת החטא שנשתאבו בתוכו כחות רעים שמושכין את החומר להפרד מן השכל עד שנעשה החומר לדבר נפרד להתאוות ולהשתוקק לדבר ההיפוך, ושני חלקי האדם הם שנים שהם שנים, ולא כמו שהי' מקודם שנים שהם אחד, ממילא שוב שלטה עליהם המיתה שהיא ענין פירוד בין הדבקים הגוף והנפש וגם בין ארבעה יסודות הגוף המכונה בזה"ק קרית ארבע. וזהו ענין טומאת המת היינו טומאה רעה שמהותה לעשות פירוד בין הדבקים, והיא מטמאה את האדם הקרב אליו בטומאתה להוסיף עליו פירוד ולתאוה יבקש נפרד היפוך מהוראת השכל, ושלא יהי' הגוף בטל כלל אל השכל, שאף שהשכל מחייב שלא להתאוות ולהשתוקק כלל לזה הגוף עושה את שלו:

ולפי"ז יובן הטעם מה שהכהנים נצטוו שלא להטמא למתים. דהנה מדתו של אהרן

אוהב שלום ורודף שלום ומשים איש לרעהו ובין איש לאשתו, וזו הם חומר וצורה, וגוף ונפש הם מ איש ואשתו כידוע בספרים ונזוז שכמו שהיתה מדתו לעשות שלו לרעהו היתה מדתו ג"כ לעשות שני חלקי האדם כנ"ל, והיינו שבד שפתיו משך את לבם של ישרא שבשמים עד שגם החומר נמשך ונעתק טבעו לטוב. ועפ"י אשר ס ר' פיבלי מגריצא זצ"ל שפעם את כ"ק זקיני וצללה"ה מקאצק והשיב לו כ"ק זקיני וצללה"ה בי מה אתה אומר כסף, זה אני שנו והיו נקבעים הדברים האלה בלב פיבלי זצ"ל עד כעבור איזה חו כסף נמאס בעיניו ולא הי' יכול כלל. וזה עצמו, ואולי עוד ביתר כחו של אהרן שדבריו עשו רושם עד שנקבעו בלבו ונעתק טבעו שרמוזו שעשה שלום בין איש לאשו שני חלקי האדם להתאחד בצד מ היפוך טומאת מת כנ"ל ע"כ נצטוו מת:

ועפ"י הדברים האלו יובנו דו (פ"ח, מ"ט הכא בני או ידענא דבני אהרן גינהו וכו' ד: שירותא דכל כהני דעלמא דבי' א מכלא בגין למעבד שלמא בעלמא ארחוי סליקו לי' להאי דכל יומוי משתדל לאסגאה שלמא בעלמא וב כך סליק לי' קב"ה להאי לכ בפמליא דלעילא, עכ"ל. והיינו דו נכתב זה לגבי טומאת מת משום משתדל לאסגאה שלמא בעלמא, וז עצמו, דאדם הוא עולם קטן, וש למיעל שלמא בפמליא דלעילא, מטומאת מת שהוא היפוך מזה, זרעו נתקדשו בקדושתו של אהרן מחמת קדושתו, ע"כ נזהרים ג"כ ב ולפי"ז יובן הענין דשתי אמירות טומאת מת אף שהוא בכל המצוות, מאחר שהם ענין

אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו, ואיש ואשתו הם חומר וצורה, וגוף ונפש הם מכוונים בשם איש ואשתו כידוע בספרים ובזוה"ק, והיינו שכמו שהיתה מדתו לעשות שלום בין איש לרעהו היתה מדתו ג"כ לעשות שלום בין שני חלקי האדם כנ"ל, והיינו שבדיבורו ובהזן שפתיו משך את לבם של ישראל לאביהם שבשמים עד שגם החומר נמשך אחר השכל ונעתק טבעו לטוב. ועפ"י אשר סיפר הצדיק ר' פייבלי מגריצא זצ"ל שפעם אחת דיבר את כ"ק זקניו זצללה"ה מקאצק דבר כסף והשיב לו כ"ק זקניו זצללה"ה בלשון מאוים מה אתה אומר כסף, זה אני שונא בתכלית, והיו נקבעים הדברים האלה בלב הצדיק ר' פייבלי זצ"ל עד כעבור איזה חדשים שהי' כסף נמאס בעיניו ולא הי' יכול להביט בו כלל, וזה עצמו, ואולי עוד ביתר שאת, הי' כחו של אהרן שדבריו עשו רושם בלב השומע עד שנקבעו בלבו ונעתק טבעו לטוב, וזה שרמזו שעשה שלום בין איש לאשתו עד ששבו שני חלקי האדם להתאחד בצד מה, והנה זהו היפוך טומאת מת כנ"ל ע"כ נצטוו על טומאת

מת :

ועפ"י הדברים האלו יובנו דברי הזוה"ק (פ"ח.) מ"ט הכא בני אהרן וכי לא ידענא דבני אהרן נינהו וכו' דאהרן דאיהו שירותא דכל כהני דעלמא דבי' אתרעי קב"ה מכלא בגין למעבד שלמא בעלמא ובגין דאהרן ארחוי סליקו לי' להאי דכל יומי דאהרן הוה משתדל לאסגאה שלמא בעלמא ובגין דאורחוי כך סליק לי' קב"ה להאי למיעל שלמא בפמליא דלעילא, עכ"ל. והיינו דמהאי טעמא נכתב זה לגבי טומאת מת משום דאיהו הוה משתדל לאסגאה שלמא בעלמא, והכוונה באדם עצמו, דאדם הוא עולם קטן, ושמה"ט נבחר למיעל שלמא בפמליא דלעילא, ע"כ נזהר מטומאת מת שהוא היפוך מזה, וממילא כל זרעו נתקדשו בקדושתו של אהרן והם כהנים מחמת קדושתו, ע"כ נזהרים ג"כ מטומאת מת : ולפי"ז יובן הענין דשתי אמירות נכתבו אצל טומאת מת אף שהוא דבר הגוהג בכל המצוות, מאחר שהם ענין אחד, שתי

האמירות וקדושת אהרן ענין אחד להם שיקבע בלב האדם עד שישתנה טבעו לטוב היפוך טומאת המת, וכמו שהי' לעתיד ב"ב שרוח הטומאה יעבור מן הארץ ובלע המות לנצח, אז ישוב האדם כמו קודם חטאו של אדה"ר וישתנה טבעו לטוב לגמרי כל ישראל כאיש אחד חברים :

והנה בש"ק יש ג"כ קצת מזה לכל איש ישראל, וכל מי שהוא נכנס בקדושת שבת ביותר בזכור ושומר ודביקות יש לו ענין זה ביותר. כי שבת הוא רזא דאחד, וכמו שמאחד כל ישראל כן הוא מאחד את האדם עצמו כנ"ל, ונקל להשיג זו המעלה בש"ק שישתנה טבעו לטוב וכנ"ל. וזה שאנו אומרים מקדש מלך עיר מלוכה קומי צאי מתוך ההפכה, היינו שגוף האיש הישראלי הוא מקדש מלך עיר מלוכה כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכם דייקא ונאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, אך בכל ימי החול הוא בתוך ההפכה מתהפך מטוב לרע ומרע לטוב, ובש"ק אומרים קומי צאי מתוך ההפכה, וע"כ איתא בספרים שהמיתה ביום הש"ק לאיש שבאה עתו ביום ש"ק איננו ע"י מה"מ וע"י כחות הטומאה כמו בחול, ולאדם הזוכה יכול למשוך מקדושת שבת לכל ימי החול להשאר בו רושם עכ"פ :

ובזוה יש לפרש מאה"כ וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' שהכוונה יו"ט הראשון של פסח, ולמה קראו הכתוב בכאן שבת, אך הנה אנו אומרים בספירה כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזהמתם, ורש"י פירש וזהמא תגבורת היצר, והיינו שישתנה בצד מה טבע הלב שלא יתאוה כ"כ לדברים שאינם ראויים. וזה ענין ימי הספירה הכנה לחג השבועות, שבעשה שעמדו אבותינו על הר סיני פסקו וזהמתן, וכ"כ נתעורר מענין זה בכל שנה ושנה כשהגיע הזמן כנודע, וצריכין כל ישראל להיות כאיש אחד חברים, ומכ"ש האדם עצמו שיהיו הגוף והנפש לאחדים וכנ"ל, ומאין באין לפתוח פתח לבוא להודוך, כי כל עוד שהזוהמא שולטת כמעט שאין בכה האדם להתעורר מעצמו, אך יו"ט א' של פסח זמן יציאתנו ממצרים ובזוה"ק דיציאת מצרים הי'

בתורה ש ונעתק ת ביותר בנו דברי ם צריכין ד שיעתק ונה שהיא

האמירות זורה לפי פשו של בטומאת ז ושאינה

הרמב"ן זמו חמה ו שהגוף וע"כ אז לאחדים להתאוות ז מפאת זי וקיים ירוד בין שבאדם טל אליו נשתאבו להפרד ז נפרד זני חלקי זו שהי' ז שלטה ז הדבקים ז הגוף ז טומאת ז פירוד ז הקרב ז ולתאוה ז לא יהי' ז מחייב ז עושה ז

זו שלא ז אהרן

שנת תרע"ב

משער החמשים, היינו שאז האיר אור גדול משער החמשים הוא עולם החירות ויצאו ישראל לחירות בגוף ובנפש, וכל מי שזוכה לבוא לשער הזה בקדושה שוב אין לו ירידה ולא שינוי לעולם והוא יוצא מתוך ההפכה, ומצד זה נקרא יו"ט א' של פסח שבת שאנו אומרים בו קומי צאי מתוך ההפכה כנ"ל, ומצד זה יכולין בני"י לפרוק מעצמם בצד מה עול הזוהמא ולהתחיל לספור יום אחר יום עד לזכות שישתנה טבעם לטוב כנ"ל, ומטעם זה קראו הכתוב כאן שבת להורות על מהותו ופעולתו שהוא כעין שבת, והבן:

אִתָּא בכתבי האר"י ז"ל שכל נפש מישראל צריך להתגלגל בכהן לוי וישראל, ומוכח שבפנימיות הוא כלול משלשתן, ובכך צריך אדם להיות ממארי דחושבנא, דידוע שכל רמ"ח האברים שבאדם הם דוגמא ומרכבה לרמ"ח מצ"ע ואם חסר אדם מצ"ע הוא מחוסר אבר לגמרי, ואפי' עשה המצוה אלא לא בשלימות הרי האבר שלעומתה הוא פגום, וא"כ הרי בפנימיותו הוא כהן בעל מום ועבודתו פסולה, ולזה ידו כל הדווים, ויישבר לבו בקרבנו, אך העצה היעוצה הוזה להתאמץ בתורה, כי הביט בתורה וברא את העולם ובכח התורה לברוא בו אברים חדשים שלמים או לרפא את מומן ואז ישובו כל עבודתו ומצוותיו לרצון, וכמו שבמ"ת כל בעלי מומים שהיו שם נתרפאו בפועל, כן הוא בפנימיות בכל איש ובכל זמן, כי הנקודה הפנימית היא למעלה מן הזמן:

ל"ג בעומר

אִתָּא בספרים שעיקר הספירה הוא עד ל"ג בעומר, ונראה ליתן טעם, דהנה ידוע דספירת העומר היא לזכך את הנפש הבהמית, היינו טבע האדם ומדותיו, להיות נמשך אחר הש"י אף בעת זמן שאין השכל בהיר ומאיר, וע"כ התחלת הספירה היא ממחרת השבת, ולא ביו"ט א' של פסח, כי אז באין כל האורות העליונים, וממילא כל הרצונות והמדות בטלין להש"י, ורק אחר עבור יו"ט הראשון והאורות הגדולים שהיו מאירים הסתלקו ושוב לקטנות

הרעת כנודע, ע"כ רק אז הוא זמן הספירה, לקיים (מיכה ז') כי אשב בחושך ה' אור לי, היינו להיות נמשך אחר הש"י בעודו בקטנות השכל והדעת:

וזהו תכלית המבוקש מאת האדם שגם גופו יהי קודש אף מבלעדי הוראת השכל, וזוהי הכנה רבה לשבועות, שלעומת שהוא נמשך אחר הש"י בבחי' גופו לבד, לעומתו שופעים עליו ביום השבועות אורות גדולים והשפעת התורה:

והנה כמו ששלש משמורות הוי הלילה ובאשמורה השלישית מתנוצץ אור החזור מאור היום, כן ברוחניות בשליש האחרון של ימי הספירה שהם בכינוי ימי חושך ולילה מתחיל להתנוצץ אור החזור מהג השבועות והוא מל"ג בעומר ואילך, וע"כ שוב איננו נקרא כ"כ ימי חושך ולילה שיהי' כל כך בקטנות, ועל כן עיקר הספירה היא רק עד ל"ג בעומר:

וּלְפִי'ן יובן מה שפסקו תלמידי רע"ק למות בל"ג בעומר עפ"י מה שכבר כתבנו [בפי' להגדה של פסח במאמרי ספירת העומר] בטעם שמתו בין פסח לעצרת מחמת שלא נהגו כבוד זה בזה, אף שאין זה מחייבי כריתות ומיתות ב"ד ולא מיתה בידי שמים, ואמרנו מפני שעליהם הי' לתקן החטא כ"ד אלף שנפלו בשטים, וביארנו שם שהחטא נצמח ממה שהיו נחשבים ליש בעיני עצמם, עי"ש בטעמא דמילתא, וע"כ הם שלא נהגו כבוד זה בזה הוא מפאת חוסר ביטול עצמי ושכל אחד נחשב ליש ומציאות בעיני עצמו, ע"כ נענשו אז על החטא הקדום, עי"ש, והנה כתיב ויהן שם ישראל נגד ההר ואמרו ז"ל כאיש אחד בלב אחד, והטעם יש לומר מפני ששכן כבוד ה' מר"ח וראו את מראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר, מחמת זה נתפעלו ונתבטלו בעיני עצמם והשיגו הכנעה שלימה ע"כ היו כאיש אחד בלב אחד, ובודאי כן הוא בכל שנה וזכי הנפש מרגישים זה, וכבר אמרנו כי מל"ג בעומר ואילך מאיר אור החזור משבועות וע"כ הקדושים האלו תלמידי רע"ק בודאי הרגישו את האור החזור והשיגו ביטול בעצמם ותיקנו את החטא הקדום ע"כ פסקו למות:

במד"ר (פ' כ"ו) אמר ר' נתנחום ב"ר חני שתי פרשיות הכתיב לנו משה בת והן טהורות וע"י מי נתנו ע"י שבטו של שכתוב בו כסף צרוף בעליל לארץ וכתוב וי מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי זו אותם, ואיזו זו פרה אדומה ופרשת ה' וביפ"ת שזה קאי על הפסוק אמרות ה' אמו טהורות ודורש בהרבה אופנים והכיוון סיום הדרוש הזה, ויש להבין הלוא הו פרשיות שבתורה שמדברות בטומאה וטה ולמה קאי דוקא על טהרה מטומאת מת, ונז דהנה האדם צריך להתקדש בכל שלשת הי גוף ונפש ושכל, ע"י מעשה דיבור ומחש ע"י המעשה מקדש הגוף, וע"י הדיבור מי הנפש כמ"ש (בראשית ב') ויהי האדם לו חי' ומתרגם אונקלוס לרוח ממלאך, שהדיבור מתיחס לנפש, ובמחשבה מי השכל, והכחן שהוא קודש קדשים, כדכ (דהי"א כ"ג) ויבדל אהרן להקדישו ק"ק, צ להתקדש עוד יותר, וע"כ יש בכהנים מז יתירות, והנה בכהנים מצינו שריבה בהם מיני מצוות והן טומאה וקדושת הנשים, יין הוא רק בשעת עבודה, ובנויר יש קדושות, יין תגלחת, טומאה, ובמק"א אנ ששלש הקדושות שבנויר הן לעומת גוף ו ושכל, וא"כ יש להבין למה בכהנים אין אלא שני מיני קדושות, ונראה עפ"י ד האר"י ז"ל שכל נשמה צריכה להתגלגל ב לוי וישראל, וא"כ הנשמה שהיא השכל ע פעם כהן ופעם ישראל ואחת היא בישרא ובכהנים ע"כ אין בה מצות כהונה, ואין צ בכהן קדושה יתירה אלא בגוף ונפש, והן אלה נשים וטומאה, ונשים היא קדושה כמובן, וטומאה היא קדושת הנפש שאין מ בגוף ושינוי אם הוא טהור או מאהיל על אלא שהנפש מרגשת עצבון וטמטום ד וכבר כתבנו זה במק"א בשם הכוזרי: ונראה עוד עפ"י מה שאמרנו לעיל ש הקדושות הן במחשבה דיבור ומע וממילא בכהן דאין בו קדושת המחשבה על ישראל, ואין בו אלא קדושת דיבור ומע והנה קדושת נשים הוא, במעשה, וקד

תַּרְחַקְנָה אַרְי תַּרְמָה הוּא: א כָּל תַּפְקְדָתָא דִּי אֲנָא מִפְקֵדָךְ יוֹמָא דִּין תַּמְרוֹן קְמַעְבַּד בְּדִיעַ דְּתִיחֹן

כִּי־תָרַם הוּא: פ ח א בְּלִי־הַמְצוּהָ אֲשֶׁר → אֲנֹכִי מְצוֹדֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּתְחַיֶּינָה וּרְבִיתֶם וּבְאֵתֶם וַיִּרְשְׁתֶּם

רש"י

לקט בהיר

אותיות^(א): (ח) כל המצוה. כפשוטו^(א), ומדרש אגדה אם התחלת צמורה גמור אותה, שאינה נקראת (המצוה) אלא על שם הגומרה* שנאמר (יהושע כ"ד ל"ג) ואת עלמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממזרים קברו בשכם, והלא משה לדוד נתעסק בהם להעלותם, אלא לפי שלא הספיק לגומרה* וגמרוה^(ב) שינוי נוסחאות * גומרה. * לקבון וקבורם.

אחת, וההסבר, שיקוד ושורש חיבה זו קָמַס כמו שאר חיבות פועל אכל הלך קרצ כתב נתן, וכשרוצה להוסיף לו הכינוי של אותם נריך להוסיף לו עוד מ"ס לשימוש זה, וראוי להיות וקָמַמַס, לזה הוסיף נקודה על הפת"ח לעשות ממנו קמ"ץ וזה ממלא חסרון מ"ס אחת של השורש (במ"ח), וזדפוס הא' הגירסא והרי הוא כמו ויהס את מחנה מזרים והס אחת, לפי"ז מציא ראייה משם שנמלא חיבה זו צמ"ס אחת: (לא) רצונו לומר שלש אותיות שהן נעות, לא כשהשלישי נחה כגון צנה פנה קנה, אין אלו נכנסים בגדר זה (סה"ז): (א) פי' כל מילה ומילה הבאה לידך או בא זמנו ומקומו שנכטויות לעשות חייב אתה לעשות באין יולא מן הכלל, וכעין שאמר בתחלת הפרשה עקב תשמעון מתחלה ועד סוף באין הבדל, אבל פשוטו זה דחוק הוא מפני ה"א הידועה שעליו שגראה שאינו מדבר בכל מילה אלא במילה הידועה שהמדובר בו, לזה אמרו חז"ל שפירושו המילה שהתחלת בה גמור אותה ותעשה את כולה בשלימות (ג"א), ולפי המדרש יהיה פי' חיבת "כל" כולה ולא מקצתה, כי יאמר כל על דברים הרבה, גם יאמר כל על דבר אחד כולו כלי מחסור, ודבר פשוט הוא זאת וכתבתי, להוציא ממה שכתב הש"ס וחדש ודרש שהוא מלשון ויכל את כל מלאכתו, לא כן הוא: (ב) אין הפי' שנחשב זה פגם למשה, שהלא אנוס היה, ואדרבה אם חשב אדם לעשות מילה ונאנס מעלה עליו הכתוב כאלו עשה, ואפילו לא התחיל בה רק חשב וכ"ש משה שעשה כמעט כולה, אלא הכתוב אומר האמת שישראל עשו המילה, שהמילה היא דוקא גמר הקצורה, דרך משל אם ראונו צנה כל הצית ולא גמרו לתלות בו דלתות לא עשה דירה הגם שרריך לשלם לו כמעט כל שכר הבנין אעפ"כ דירה לדור בה עשה שמעון

אור החיים

II א. בל המורה וגו'. נריך לדעת מה מילה היא זאת^(י), ועוד והלא כבר אמר עקב תשמעון ושמרתם ועשיתם ומה מקום לחזור לומר כל המורה, אכן הן האיש משה השכיל בלבות בני אדם כי רוח אחד יתעם כקטן כגדול, והוא סולם להמעט בעבודת ה' וללאה מדרך החיים, והוא כי בעשות האדם ממלות ה' ב' או ג' מאשר תצוהו ומה גם אם יחזיקו באחת מכל מלות ה' בתמידות ובזריזות יולד בהם הולדה רעה להתעלל בשאר המלות הצאים לידם, ומה גם אם יהיו צידם כמה וכמה מהמלות שתמלא נפשם בקנה מהמלות, ומה מאוד פשט נגט זה ובפרט בלב ההולכים בתורת ה' להצות המלות הקלות צראותם שהם

לומדי תורה ומקיימי רוב המצוות וכו', וזה הוא הסובב יסורי האנשים וימעט כבודם וירצה יגונותם וישפל אדם וישח איש, ואשר לזה בא נביא ה' בתוכחותיו ואמר כל המורה יחס לכללות התורה למורה אחת וזוהי על כולה לבל יטעה בשגיון הזכר, ונתן עטם שאין עליו תשובה ואמר למען תחיון ובאתם וגו' נתכוון במאמר תחיון על דרך אומרים ז"ל (זוהר ח"א ק"ע): כי באדם יש רמ"ח אברים ושם"ה גידים וכנגדם בא דבר ה' לשמור שם"ה מלות לא תעשה ורמ"ח מלות עשה, והנה ישער האדם בבא על אבר או גיד אחד איזה מיחוש או מכאוב וילעק לבו באוי ואבוי ממכאובו האם יקבל מענה לנעקו באמור לו הלא לך רמ"ח אברים

אור בהיר

לד' באומרו מילה לשון יחיד.

אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה
 לְאַבְתֵּיכֶם: ב וּזְכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדָּרָךְ
 אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זָה
 אֲרַבְעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לְמַעַן עֲנֹתְךָ
 לְנַפְשְׁךָ לְדַעַת אֶת־אֲשֶׁר בְּלִבְךָ
 הֵתְשֹׁמֵר כְּתוּב מִצֹּתוֹ קִרִי מִצֹּתָיו אִם־לֹא:

ותסגנו ותיתון ותירתון ית ארעא
 די קיים יי לאבקהתכון: ב ותדבר
 ית כל ארעא די דברך יי אלהך
 דנן ארבעין שנין במדברא ברית
 לעניותך לנפשותך למדע ית די
 בלבך התמר פקודותי אם לא:

לקט בהיר

רש"י

שגמרו גדלות להיות מוכשר לדירה (ג"א): (ג פי' אס
 משמור מלותיו בלי הרהור וכלי המתכמות הגם שענותך מ'
 שנה זוה נצחן ומתודע את אשר בלבך עליו (רא"ם), או
 אפשר פירושו התשמור מלותיו ב' מלות הללו שלא

ישראל נקראת על שם (תנח"י): (ב) התשמור
 מצותיו. שלא תנסהו ולא תהרהר אחריו:
 תנסהו ולא תהרהר אחריו והם מלות שבלב (ב"ב):

אור החיים

ומהם רמ"ז שלימים ואם חלק מרמ"ח יחלה אין
 ראוי לקבול על זה, וזה דמיון שמירת המלות שהם
 מיוחדים כנגד האצרים והגידים וכשאלם עובר
 ומצטל אחת מהם יפעיל הכאז בשכנגדו באצרים
 ובגידים, וכשם שאין השוּבָת בריאות רמ"ז מועלת
 להעביר הרגש כאז האצר השלום רמ"ח כמו כן לא
 ישלימו רמ"ז מלות עשה לחסרון האחד השלום
 רמ"ח, וכמו כן לא ישלים שמירת שם"ד מלות לא
 תעשה לזיטול אחד השלום שם"ה, והוא מאמר כל
 המלוא פירוש בכללותה שלא יחסר כל שצידך
 לעשות תשמרון לעשות^ל פירוש בין מלות לא
 תעשה בין מלות עשה, והטעם למען תחיון זה תלוי
 בזה וכשאתה מחסר אחת מכל המלות אתה מחסר
 כנגדו חיות אצב אחד, ואם תאמר ישתנה המשל
 לנמשל שהמשל שהוא הרגש אצב אחד לפי שהוא
 מכאיב לכל אחדות הגוף מה שאין כן המלות, לזה
 צא מאמר הנציח בלשון זה כל המלוא פירוש שגם
 מלות התורה לאחת יחשבו הגם שרבים צמנין יסוד
 אחד וצנין אחד להם, ומעתה הם שוים ממש לדמיון
 הרמוז, ואומרו ורביחם פירוש שבאמלעות זה לא

יהיה להם מונע מהטובות ויחיו וירצו^ל, ואומרו
 ובאתם כאן העירם הערה גדולה כי מי לנו גדול
 צמלות ובעבודה ה' כמשה נאמן הקצ"ה ולא ולמד
 שבאחת עלתה לו ביאת הארץ^ל ומונע מצא שמה
 אפילו אחר מיתה, וזה לך האות שצריך לשמור
 ולעשות כל המלוא בשלימות, וחץ מדרכינו נחכוון
 צמאמר תשמרון לעשות לומר שצריך שיהיה האדם
 יושב ומלפס מהי תבא לידו המלוא לעשות^ל, עוד
 יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו (מוע"ק כ"ח).
 בני חיי ומזוני לאו בצכותא תליא מלתא אלא במלוא
 ע"כ, וצא מאמר משה כאן להם דדבר חידוש שאם
 ישראל יתעלמו לשמור ולעשות כל המלות בכללות
 יוצעחו משלשם יחד, והוא אומרו כל המלוא וגו'
 למען תחיון הרי חיים, ורביחם הרי צנים, ובאתם
 וירשתם וגו' הרי מזוני ארץ ומלואה צחים מלאים
 כל עוב וגו', ומעתה כל המתעלם בשלימות התורה
 והמלות מוצטח צני וצחי ומזוני, וזה לך האות
 אצרהם שהמזל היה מגיד עליו שלא יהיה לו צנים
 וללד שהתעלם בשלימות בעבודה ה' נשתנה המזל
 והיו לו צנים:

אור בהיר

לד' כפל צב' לשונות. לד' כדרך המשל שאם אדם חולה אינו יכול לפרות ולרבות. לד' פי' ע"י שחיסר אחת נשלל ועלתה
 ממנו ביאת הארץ, והוא לשון הגמ' (יומא כ"ב). לד' פי' אם יהיה מלות מהתרי"ג שאינם ברשותך וכך לעשותה, עכ"פ ילפה

ג ועניך וא
 די לא ידע
 בדיי לאו
 לחמא בל
 ארי על ב
 יתקום אן
 אבציאת

(ד) שמלך
 צככותס ומ
 קטניהס כו
 כלבוש הזה
 בצקה. לו
 שינו נוסחאות

„מעליכס“
 היחירה, אצל
 ולגיהון אלא
 דרשם כאן,
 צמדש שכל
 מלאכי השרת
 צהס, ומה שי
 יתב' שלא מד
 שנה צמלבושי
 עמו שהיא מ
 ומתנשא כשנו
 הרי שלא הלכ
 ולא הלכת יח
 והיא עבודה
 תחיהס (כן

ג. ויענך

ולפי משמע
 היתה ללד
 הרצה צשצ

לעשות, מל' ו

גם זו אומר גם זו לטובה אף שהוא נראה רע בעיני הכל, וז"ש למען הודיעך כי לא על הלהם לבדו יחיה האדם שהוא טוב בעיניך כי על כל מוצא פי ה', כל מה שגזור השי"ת הן רע הן טוב יחיה האדם יותר ממנו לכן מוסר ה', בני אל תמאס. ואפשר עוד לומר, להיות כי כל הדברים בעולם יש להם חיות וכמו שהאדם נברא גוף ונפש כן כל הדברים. והנה כל התורה עצמה יש לה גוף ונפש, גוף כענין הלבוש הנז' בדרז"ל גופי התורה ויש לה פנימי' התורה שהוא הנשמה. ולזה אמרו המלאכי' תנה הודך על השמים. כי למה להם לגוף התורה כי אין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא שייך בהו לא תרצה וכדומה ולא שאלו אלא על הפנימי' שלא נתלבשה היא בגוף זה ובדינין אלו לעולם. כי בהיותה למעלה אינה צריכה להתלבש כלל וכמו נשמת האדם שהוצרכה להתלבש בגוף החומרי לירד לעוה"ז, כן ענין התורה וכן המצוה יש לה גוף דהיינו בחי' המעשה ויש לה נשמה דהיינו הכוונה שאדם מכיין בה לעשותה כתקונה"ה^א ואם נעשה בלא כונה הצריכה תהיה כגוף בלא נשמה ולזה אמר כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון, דהיינו כל המצוה בשלימותה עם הכונה והחיות שלה. למען תחיון, שתהיה מדה כנגד מדה כמו שעשית מצוה עם חיותה כן יש בה לאכול בעוה"ז מן הגוף, ומן החיות בעוה"ב ויהי לכם חיות בשכרה בעוה"ז ובעוה"ב וז"ש למען תחיון. היים שלמי' בעוה"ז ובעוה"ב וכן המזון והלהם שהאדם אוכל יש לו חיות, והחיות הוא דיבור שיצא מפיו ית' בעת הבריאה כשאמר תוציא הארץ כך וכך אותו ההבל הוא דבר שיש בו ממש וכמו שהאדם כשהוא מדבר מוציא הבל מפיו ואותו הבל הוא חלק חיותו וראיה לזה שאחר שתצא הנשמה מהגוף לא נשאר בו לא הבל ולא דיבור, נמצא שאותו ההבל שיוצא מפיו בעת הדיבור הוא מחלק נשמתו, לכן נצטוינו שלא לדבר דברים בטלים שמפסיד בהם חלק נשמתו וכן שמעתי מהחכם ר"ש שורק זלה"ה ע"פ לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה, שאין לאדם לעשות דבריו חולין, כי ככל היוצא מפיו יעשה אם טוב אם רע כן עושה ובורא סניגורים או

קטגורים ואם כך הבל של אדם מכ"ש הבל היוצא מפי הקב"ה ועל זה אמר וכל העם רואים את הקולות"ה^א, רואים את הנשמה. שהיו רואים את הדיבור שהי' בא ומנשק על פיהם והוא אומר קבלני עליך. נמצא שהיו רואים את הדיבור כמו מלאך א' וכן היה דבורו ית' שאמר בעת הבריאה שכל דבור ודבור הי' נכנס לאותו דבר להיות חיות בתוכו ולגדלו. ואם כן במזון שאדם אוכל יש חלק חומרי שזן את הגוף וגם יש חיות שהוא ג"כ חלק נשמה שבאדם, ועל זה מתרוץ קושי' א' שאיך אפשר שלהם החומרי זן חלק הנפש שבאדם שהוא רוחני ואם אין אדם אוכל לחם ולא שום מזון כמה ימים ימות ברעב ותצא נשמתו ממנו, ואם יאכל לחם יחיה והאיך אפשר שהלחם יעמיד נשמה הרוחני' ומהכרח קושי' זו אמרו הפלוסופי' שאין השארה לנפש וכמות זה כן מות זה ובמות האדם ויופסד חלק גופו, ג"כ יופסד חלק נשמתו מכיון שהיא נזונית מדבר חומריי גם היא חומרי. ואין האמת כן ח"ו, כי לא ידעו מה שאמרנו שיש חיות אל המזון שהוא חלק רוחני שבו להחיות חלק רוחני של חיות האדם, וז"ש ויאכילך את המן הרוחני להודיעך כי לעולם אין מי שיזון את האדם אלא חלק רוחני שבו. וז"ש כי לא על הלהם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם היינו מה שיצא מפיו ית' בברי' להוציא מן הארץ כל דבר ודבר, אותו הדיבור נכנס באותו המזון והוא זן ומחיה את האדם לכן צריך לברך על המזון כי על ידי הברכה מעורר החיות. וכן ענין המצוה כי ברכה שאנו מברכים עליה גם היא מועילה אל החיות שבה, נמצא שיש במצוה מחשבה דבור מעשה, היינו הכונה שהיא מחשבה"ה^א, והברכה הוא דבור והמעשה. וע"כ אמר הכתוב כל המצוה בשלמותה עם הכונה כנ"ל. וכדי שלא יאמר האדם שמי שאינו יודע כונת המצוה שלא יהי' לו חלק לעוה"ב לזה אמר וזכרת כו' תזכור אכילת המן כי כונתו ית' להודיעך תירוץ על זה כמו שהמנ' הי' רוחני, עכ"ז היה בו כח לזון ג"כ חלק הגוף שבאדם שהוא חומרי. כן תדע כי גם החומרי יזון חלק הנפש שידעת הפכיים א'. וז"ש למען הודיעך כי לא על הלהם לבדו יחיה האדם, חלק החומרי שבו שע"כ נק' אדם"ה^א שהוא קרוין מהומר מאדמה. כי על כל מוצא פי ה' היינו המן שהוא הרוחני

ת"ג מ"י: שער היחודים דף ב' פרק ב'. אמנם בודאי הוא שגדול המלאך הנעשה מעסק התורה, מהנעשה מעשיית המצוות. והענין כי הנעשים ע"י עשיית המצוה בלי כוונה הם בעולם העשיה. והנעשים ע"י עסק התורה הם גדולים מהנעשים ע"י המצוה. והנעשים מן הכוונה והמחשבה של תורה והמצוות הם בבריאה [ונמצא שהמלאך הנעשה ע"י מצוה בכוונה. גדול מעסק התורה הנעשה בלי כוונה. שכן זה בבריאה וזה ביצירה] ובודאי הוא שאין כולם שווין, כי בעשיה יש מדרגות רבות וכן ביצירה וכן בבריאה [וכן בבריאה"ה שהמלאך שם נעשה ע"י הכוונה דעסק התורה והמצוה. ולפי מצי דכתב לעיל מינה בענין עסק התורה ללא כוונה שגדול מעסק המצוה ללא כוונה. צריך לומר שיש חילוק בענין הכוונה והם בבריאה גופא, ושנא יש לומר שעסק התורה בכוונה הוא ביצירה דבריאה, ועסק המצוה בכוונה בעשיה דבריאה כמ"ש כאן שיש מדרגות רבות בבריאה. ואפשר דכוונתו לפי עוצם הכונה וכן בעשיית המצוה ועסק התורה סתם והוא בענין הזכות והגון

תנ"א מ"י: ע"ה שער ט"ל פרק ד' ויכל העם רואים את הקולות"ה מלמד שמכל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נברא מלאך. תנ"ב מ"י: רחובות הנחר הכוונה בתפילה שהיא מצוה דף ט' ע"ג. אדירים משברי ים חלק ב' עמ' רע"א שם בענין חילוק המצוה לחמש בחי' מ"ש הרב הקדוש בני אהרון זיע"א. תנ"ג מ"י: ע"ה שער כ"ו פרק א' ששם כתב שהאדם הוא הנרנח"י הפנימי שבו, ואילו הגוף החומרי שבו נקרא בשר אדם. כמ"ש (שמות ל' ל"א) "על עֵשׂר אָדָם לא יִסָּף" ולא אדם. וצריך לומר כאן שהוא רק לענין הליטון. כמ"ש ברש"י בראשית כרך ב' על הפסוק "לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת". ושם ברש"י תקדוש זיע"א: "לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת". ושם ברש"י תקדוש זיע"א: "לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת". ושם ברש"י תקדוש זיע"א:

כאן לוי ז"ל

בג"מ פ"ז ק"ט רוס"ג מ"ג

ע"ק פתקונים אור פתקון הלוי מ"ר

יֹאמֶר יְהוָה אֲשֵׁית בְּיַשֵּׁעַ יַפְיחַ לוֹ: וְאִמְרוֹת יְהוָה אִמְרוֹת טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צְרוּף בַּעֲלִיל

חֲשִׁיבֵי הַשְּׂתֵא אֲקוּם אָמַר יי אֲשׁוּי פּוֹדֶקֶן וְלִרְשִׁיעֵי אֶסְחָר בִּישׁוֹתֵא לְהוֹן: וּמְלִין דִּי מְלִיא

רש"י

יאמר ה' עתה אקום לעזרתם: אשית בישע יפּיח לו. אשיתם צשע ידבר עליהם: יפּיח. לשון דבור, הרצה יש צספר משלי (כגון יד ה), וצחצקוק (ג א) ויפח לקץ ולא יחז. ומנחס פתר אותו לשון מוקש, כמו הפח נשצר (לקמן קד ז): (ז) אמרות ה' אמרות טהורות. הן שיש יכולת צידו לקיימם, אצל אמרות צני אדם אינם אמרות, שהם מתים ואין צידם לקיים: טהורות. צורות ומתקיימות, כל מה שמצטייט עושה, והרי הצטייטני

מצודת דוד

אשית בישע יפּיח לו. כאילו אמר אשית ישע ביפּיח לו, רוצה לומר אושיע את הבא לאבד את הרשע בהפחת רוח בעלמא: (ז) אמרות ה'. הלא אמרות ה' המה טהורות ככסף הנצרך במקום מגולה במעבה האדמה פעמים רבות, שאז היא טהורה מבלי סיג, וכן אמרי ה' לא יפול מה מהם ארצה, כי כן יהיה שיתן כח ביד המאבד את הרשע:

אבן עזרא

יעקב משד עניים. עתה אקום יאמר ה'. דרך נבואה: אשית בישע. כמו לכו לחמו בלחמי ושתו בייין מסכתי (משלי ט ה), והטעם אשית ישע אשר יפּיח לו ידבר, כמו יפּיח כזבים (שם ו ט), והוא דבק עם הפסוק הבא אחרי: (ז) אמרות. והטעם כי

רד"ק

רואה, ומאנקת אביונים שאני שומע, עתה אקום יאמר ה' להושיעם: יאמר ה'. הוא דרך נבואה: אשית בישע יפּיח לו. אשית העניים בישע מאשר יציבו להם פחים ללכדם: (ז) אמרות ה'. ואם תאמרו כי מה שיאמר ה'

מדרשי חז"ל

אמת לאמיתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל, שנאמר: משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה' וגו'. (סנהדרין ז).

אמר ר' יודן, גדול גזל של עניים מעוון דור המבול, דכתיב ה' למבול ישב, כביכול בישיבה נפרע להם, והכא כתיב עתה אקום יאמר ה' אינו נפרע אלא בקימה. אשית בישע יפּיח לו, רבי אושיעא אמר כשאשית ישועה על אלו ארתח מידת הדין על אלו. (ילקוט"ש).

(ז) אמרות ה' אמרות טהורות. כל מה שמוהיר הקב"ה על ישראל בשביל טהרתן וקדושתן. אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם שני פעמים. משל לטבח שנכנס ויוצא לפני המלך, אמר ליה המלך גזורני עליך שלא תראה מת כל ימי חייך שלא תטמא אותי, כך הקב"ה גזור על הכהנים מפני שנכנסים בבית המקדש. (תנחומא).

אמרות טהורות. אמר ריב"ל: מצינו שעיקם הכתוב שתיים

דְּכִין סִימָא סְנִינָא בְּכוּרָא
עַל אַרְעָא זְקִיק שְׁבַעְתִּי
וּמְנִין: ח אַנְתָּ יי תְּנַמְרִנּוּן
לְצִדִיקָא תְּנַצְרִנּוּן מִן
דְּרָא בְּיָשָׁא הַדִּין
לְעַלְמִין: ט חֲזוֹר ח

הזהב והכסף. וזה אינו נראה, המכתש שכותשין לתוכו אלא צו, שקורין פילאנ"ץ בלע"ז. לז בעל יד, כלומר אדון הארץ, השם, וגם תרגום יונתן הוא ל אמרותיו כסף צרוף מאדון שהוא צירף וזיקק אותם (ו) שבעתים. מדרש אגדה יש ו יהושע דסכנין צסס ר' לוי מינ

מצודת צי
ארץ. כמו בארץ: ט) כרום. כמו זרות. מלשון זולת, ומלשן

שבעתים. פעמים רבות: (ח) אז תשמרם על אמרות השם ותצ כמו אלה, ופירושו כי בני דורו

לא יקום, לא כן, כי אמרות ה' אין בהם סיג וכולם אמת, והם שהוא מזוקק שבעתים. ופירוש בעל הארץ, ופירושו אדון הארץ כפול למ"ד הפעל בשקל סגו האלה הם כסף צרוף מאדון כלמ"ד הרגו לאבנר (ש"ב ג י הידיעה. ויש מפרשים בעל"ז הו

פנים טמא, אמר לו רבונו של הברור של הלכה, אמר לו אח מטהרין טהור רבו מטמאין טמא. ר אמר: תלמיד ותיק היה לו לרבי ע השרץ במ"ט פנים ומטמאו במ"ט ו תלמיד ותיק היה לו לרבי מאיר ו השרץ במ"ט פנים, הוי מזוקק שבע פתר קרייא בפרשת פרה אדומה שי ז' שרפות, ז' הזיות, ז' כבוטים, ז' כ כהנים. ואם יאמר לך אדם חסרין ו ואהרן בכלל היו. (יי

מצודת ציון
(ז) בעל"ז. במקום מגולה, ובמשנה בין שנראה בעליל (כאס השנה כא):

השם יושיע מיד אלה המגבירים בלשונם, ההוגה בתורתו, על כן אתה תשמרם. ומלת בעל"ז כפול הלמ"ד, כדרך סגריד (שם כו טו), והוא מגזרת ובעל הארץ שהוא אדניה, ויהיה כסף צרוף כסף אדוני הארץ:

ושלש תיבות שלא להוציא לשון מגונה. דבר אחר, אמרות ה' אמרות טהורות, אמרות בשר ודם אינן אמרות. (ילקוט"ש). תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם ישב הקב"ה ודרש וחקר ובחן וצרף את כל התורה כולה, ומיום שנברא העולם עד אותה שעה וכל דבר שהוא מדברי תורה, דורשו וחקרו וצורפו ברמ"ח פעמים כנגד רמ"ח איברים שבאדם, ואחר כך הוציאו מפיו וקבעו בתורה שנאמר: אמרות ה' אמרות טהורות. (תנא דבי אליהו).

כסף צרוף בעל"ז וגו'. בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו (על קידוש החודש) את השבת, מאי משמע דהאי עליל לישנא דמיגלי הוא, אמר ר' אבהו: אמר קרא אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים. (ר"ה כא):

בעל"ז ארץ מזוקק שבעתים. אמר רבי ינאי: כל דבר ודבר שהקב"ה אמר למשה אמר ליה מ"ט פנים טהור ומ"ט

דָּבַן סִימָא סְנִינָא פְּכוּרָא | לָאֲרִיץ מְזֻקָק שְׁבַעְתִּים: | ח אֶתְהִי הָהוּה
 עַל אַרְעָא זְקִיק שְׁבַעְתִּי | תִּשְׁמְרִם תִּצְרְנוּ | א מִן־הַדּוֹר זֹו לְעוֹלָם:
 לְצַדִּיקָיָא תִּצְרְנוּן מִן | מ סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן פְּרָם זֹלַת לְבַנֵּי
 דְרָא בִישָׂא הָרִין

לְעֻלְמִין: ט חֲזוֹר חֲזוֹר רְשָׁעִיָא מְהַלְכוּן פְּעֻלְקָא דְמִצְצָא דְמִיְהוּן דְבַנֵּי נְשָׂא:

רש"י

הזהב והכסף. וזה אינו נראה, לפי שאינו קורא עלי המכתש שכותשין לתוכו אלא יד המכתש שכותשין בו, שקורין פילאנ"ץ זלע"ו. לשון אחר, זעליל לשון זעל יד, כלומר אדון הארץ, ושזח המלה כנגד השם, וגם תרגום יונתן הוא לשון אדנות, ואמר כי אמרותיו כסף זרוף מאדון הארץ, שהוא השם שהוא זרף וזיקק אותם (ס"א אינו): מזוקק שבעתים. מדרש אגדה יש ומיושב על הסדר. ר' יהושע דסכנין זשס ר' לוי טינוקות שהיו צימי דוד

מצודת ציון

לֶאֱרִיץ. כמו בארץ: ט) כרום. כמו כראם, והוא מין החיה: זלזות. מלשון זולת, ומלשון זולל ורעבתן:

מצודת דוד

ח) תשמרם. את האביונים: תצרנו. תשמור כל אחד לעולם מידי אנשי הדור ההוא: ט) סביב. כי הרשעים

אבן עזרא

שבעתים. פעמים רבות: ז) אתה. יתכן להיות מ"ם תשמרם על אמרות השם ותצרנו המפיה בהם. וזו כמו אלה, ופירושו כי בני דורו רעים על כן אחריו

רד"ק

לא יקום, לא כן, כי אמרות ה' הם אמרות טהורות אין בהם סיג וכולם אמת, והם כמו כסף צרוף וכסף שהוא מזוקק שבעתים. ופירוש בעל"ז לֶאֱרִיץ. כמו בעל הארץ, ופירושו אדון הארץ, והבי"ת שרש והוא כפול למ"ד הפעל בשקל סגריד, כלומר האמרות האלה הם כסף צרוף מאדון הארץ. ולמ"ד לֶאֱרִיץ כלמ"ד הרגו לאבנר (ש"כ ג ל), או במקום ה"א הידיעה. ויש מפרשים בעל"ז הבי"ת שמוש, ופירושו פנים טמא, אמר לו רבונו של עולם מתי נעמוד על הברור של הלכה, אמר לו אחרי רבים להטות רבו מטהרין טהור רבו מטמאין טמא. רבי אבהו בשם ר' יוחנן אמר: תלמיד ותיק היה לו לרבי עקיבא שהיה מטהר את השרץ במ"ט פנים ומטמאו במ"ט פנים. וכן תני רבי חייא תלמיד ותיק היה לו לרבי מאיר וטומכוו שמו מטמא את השרץ במ"ט פנים, הוי מזוקק שבעתים. ר' שמעון בן פזי פתר קרייא בפרשת פרה אדומה שיש בה מז' ז', ז' פרות, ז' שרפות, ז' הזיות, ז' כבוסים, ז' מטמאים, ז' טהורים, וז' כהנים. ואם יאמר לך אדם חסרין הם, אמור לו אף משה ואהרן בכלל היו. (ילקו"ש).

מדרשי חז"ל

ט) סביב רשעים יתהלכו. אמר רב הונא: כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע, שנאמר: סביב רשעים יתהלכו. אמר אביי, לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא, אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה. מאי כרום זולות לבני אדם, אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בהם. ר' יוחנן ור' אליעזר דאמרי תרוויהו, כיון שנצרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום, שנאמר: כרום זלות לבני אדם. מאי כרום, כי אתא רב דימי אמר: עוף אחד יש בכרכי הים וכרום שמו וכיון שהחמה זורחת עליו מתהפך לכמה גוונים. (ברכות ו:). סביב רשעים יתהלכו. רבי יהודה אמר: סביב לרשעים

אָקוּם
פּוֹרְקוֹן
בִּישׁוּתָא
מְלִיָּא

סָפָא זְרוּף
זוּלָא זְלִישׁוֹן
זְעֵלִיל כּוּי
עֵלָה, וְכֵן
זָק הַזְרוּף
רָף יֵשֶׁה
זְלִיל כּוּמו
ז' שֶׁס כְּלִי
זִין לְמוֹכו

זעליל (כאש)

זכן אמרי

ז' ההוגה
ז' כפול
זרת ובעל
ז' אדוני

זית בישע
זיאמר ה'

זר, אמרות
(ילקו"ש).

ז"ה ודרש
ז' שנברא
זרי תורה,
ז' איברים
ז' שנאמר:

ז' ובין שלא
ז' השבת,
ז' אבהו:
ז' מזוקק

ז' כל דבר
ז' הור ומ"ט

סדר אָמֵר

פְּרָשָׁה כו

מסורת המדרש
א. ר' תנחום פתח אמרות ה' תנחומא חוקת ד. תנ"י ה. פדר"כ פי"ד (פרה) (כה"ע). יל"ש כאן תרכו. תהלים תרנח. וד' א' אמת למה הוא אמת ירושלמי ברכות פ"א ה"ה. סנהדרין פ"א ה"א. שמו"ר ה. יד. ויק"ר ג. ו. שהש"ר א. ט. תנחומא אמור ב. חוקת ד. תנ"י אמור ג. חוקת ה. פס"ד פי"ד (פרה) ד. פדר"כ פי"ד. ל. ע"ע ב"ר פא. יב.

7 א. (כא, א) 'אמר אל הכהנים בני אהרן רבי תנחום ברבי חנילאי פתח (תהלים יב, ז) 'אמרות ה' אמרות טהרות אמרות ה' אמרות טהרות אמרות בשר ודם אינן אמרות טהרות בנהג שבועולם מלך בשר ודם נכנס למדינה כל בני המדינה מקלסין אותו וערב לו קלוסן אמר להם למחר אני בונה לכם דימוסיות ומרחצאות למחר אני מכניס לכם אמה של מים ישן לו ולא עמד היכן הוא והיכן אמרתיו אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא (ירמיה י, י) 'וה' אלהים אמת למה הוא אמת אמר רבי אבין (שם שם, שם) 'שהוא אלהים חיים ומלך עולם' אמרות טהרות

א. "אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו", ככל הכתוב בפרשת טהרת הכהנים מטומאת מת יתי "אמירות" "אמור ואמרת", רבי תנחום ברבי חנילאי — כשבא לדרוש ולפרש פרשה זו ושעם כפילות הכתוב "אמור ואמרת", פתח — לדורשה מפסוק זה: "אמרות ה' אמרות טהורות, כסף צרוף בעליל לארץ, מזוקק שבעתים", שגם כאן מזכיר הכתוב "טהורות" וכופל "אמירה" שתי פעמים "אמרות ה' אמרות" וידרש פסוק זה בכמה אופנים, עד שידרש (להלן בסימן א), לענין פרשתנו, ודרוש תחילה: לכן ככל כאן הכתוב לומר על אמרות ה' שתי פעמים "אמרות", לדייק ולומר: "אמרות ה' — רק הן — אמרות טהורות, להן ראוי לקרוא "אמרות" — קיימות, אבל — אמרות בשר ודם אינן אמרות טהורות", אין ראוי לקרוא להן כלל "אמרות" — קיימות, ולמה, שכן — בנהג שבועולם, מלך בשר ודם נכנס למדינה — ממדינות מלכותו, לבקר בה, כל בני המדינה מקלסין אותו — בשבחים ושירים — וערב לו קלוסן, ובשכר כן הוא — אומר להם: "למחר אני בונה לכם דימוסיות — בנינים לצרכי ציבור — ומרחצאות — לרבים בהם ולנכבדים, למחר אני מכניס לכם — אל תוך-העיר, ממקורות המים שמחוץ לעיר — אמה של מים" (=תעלה מובילה מים ממקום למקום, רחבה ועמוקה כאמת ידו של אדם בלבד), ולמחר המלך הזה — ישן לו ולא עמד — חי משינתו, היכן הוא והיכן אמרתיו?! אבל הקב"ה אינו כן, אלא — כמו שהנביא משבח וואמר: 'וה' אלהים אמת, הוא אלהים חיים ומלך עולם', למה הוא — משתבח בשבח ונקרא בתואר — "אמת", אמר רבי אבין: כאמור בסופו של הפסוק, וכלומר, מפני — "שהוא אלהים חיים

ודבר זה ז"ע, נהי דהש"ס מוקי שם למשנה דעצמות כרבי יעקב היינו למידתי סייעתא לר' יוחנן, עיי"ש, אבל אינו צורך, רק דלמירתי דלא הי סיוע, ובפרט דאין פסקינן [עיינן ר"מ פ"ח מאצות העומאה ה"ד] דשימוש נותר מילתא הוא עיי"ש, ואחר כך מוקמי קדשים כר' שמעון, אי"כ אמאי הלכה כרבי יעקב, אך שם בדף פ"ד ע"א מנואר פלוגתא דרבנן ורבי, דרבנן דרשו ככשר ולא כפסול ורבי סובר דראוי לאכליה, ואמר רב יוסף דהיתה לו שעת הכושר ונפסל איכא צינייהו, דרבנן סברי דיש בו משום שצירת עגס, אי"כ הלכה כרבי, על כן פסק הר"מ כרבי יעקב כאן.

אך שם מנואר דאבי אמר דכולי עלמא דהיתה לו שעת הכושר ונפסל אין בו משום שצירת עגס. ועיין במבוא התלמודי דהרבה פוסקים סוברים דהלכה כרבי ורבה נגד רבה אע"פ שאין הלכה כהלמד נגד הרב, מלא, אם לא נחלקו [פנים אל פנים] וסימנך פלוני אמר ולא אמר ליה פלוני עיי"ש, ובפרט דהלכה כבשרא מציני רבא ואלך עיי"ש. ועיין במורה סוף כלל י"ג בקיאיות גדולה בכלל זה, ואינו מציני מגמלא וז' דאבי סובר דגם רבנן סברי דאין בו משום שצירת עגס ואף דהיתה שעת הכושר, ועיי"ש שצירא בקיאיות הרבה כר"מ, והר"מ כאן פוסק כרבי יוסף נגד אבי. וגם מנואר שם בגמ' דרב פפא סובר ג"כ דכולי עלמא סוברים דאין כפסול משום שצירת עגס, וגם רב ששת צריה דרב אבי סובר כן, אי"כ ז"ע היטב מדוע פוסק הר"מ דיש בזה משום שצירת עגס. ועיין להלן [כר"מ כאן ה"ז] גבי עגס האליה, כתב הכסף משנה דפוסק כתנא קמא כיון דרב אבי סובר דתנא קמא סובר כן. ואין לומר כיון דמנואר שם דתניא כוותיהו כרביה וכו', רבי אומר היתה לו שעת הכושר וכו', והוא כרבי יוסף, אי"כ רבי סובר כן, אבל תנא קמא סובר דיש בו משום שצירת עגס. זה אינו, הא תניא גס כוותיה דרב נחמן זר יתכן לענין האליה, ורבי סובר כן, ותנא קמא סובר דיש בו משום שצירת עגס, ומ"מ פסק הר"מ כרבי אבי דלכולי עלמא אין בו, ואי"כ הכא נמי כיון דאבי סובר כן דלכולי עלמא אין בו. ועיין ספרי הג"ל בקיאיות גדולה בענין אבי ורבה נגד רבנניהו ולא הרגישו בזה, וז"ע.

שצירת עגס צאין עליו כוית בשר, אי"כ אמאי לא פסק הר"מ כן. ונריך לומר דהר"מ סבירא ליה דפליגי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש אליבא דרבנן, אי"כ צאין עליו כוית בשר אף ר' יוחנן מודה כרבינא, ואי משום קושיית הסו"ס עיין מהרש"א דאי אליבא דרבנן פליגי אי"כ לריש לקיש צמאי פליגי רבנן על רבי, אין קושיא כל כך, דאפשר דפליגי לרבייהו בצמאי חילוק מהמנוארים לעיל לכמה אמוראים, ואין כאן מקום להאריך בסוגיית הש"ס. ועיי"ש בשל"ה [ד"ה ובענין] לענין אבי ורבה נגד רבנניהו, ועיין מה שכתבנו לעיל [בצומת הקודמת] וז"ע.

ואם אין בזה כוית בשר או מוח אפילו איסורא ליכא, ועיין משנה למלך כאן ה"ב, שכתב דמלשון הר"מ אי אפשר ללמד שכתב אין צידיים צאין עליו כוית בשר אבל איסורא ליכא, דמוכח שפשוטם הסוגיא [פ"ג ע"א] שכתב רבי אין בזה מוח למה להו שריפה, עיי"ש. והנה זה מוכח דאי אפשר לתקן דברי הר"מ שכתב שם דשורפין מפני התקלה דמייירי צאין בזה מוח אף איסור יש, דבאמת בגמ' מנואר דאין צריכין שריפה כלל, אבל אם נאמר מירוח אחר על הר"מ, אי"כ גוף הר"ן דאין איסור אינו מנואר להדיא. אך באמת כבר כתבנו לעיל [אות ב'] כיון דהמורה מיעטה מהיכא חיימי דיש איסור ואפילו איסור דרבנן, דהיה מנואר כמו גומרתא. ועוד ראיה ברורה מגמ' דשם פ"ה ע"א, דרבי יוחנן הקשה לריש לקיש דסובר דאם אין במקום השצירה כוית בשר אין בו משום שצירת עגס מהא דתנן קולף עד שמגיע לפרק וכו', יקלוף ציה פורתא ונתצריה, אי"כ נראה דלריש לקיש אין איסור כלל צאין במקום השצירה כוית, דאי לאו הכי לא קשה דיקלוף פורתא וכו' כיון דעכ"פ איסור יש, אלא על כרחך לרבי שמעון בן לקיש אין איסור כלל. אי"כ גם לדידן דאם אין כוית במקום השצירה חייב, אלא אם כן אין כוית כלל על העגס, הכי נמי אין איסור כלל, דמדברי שמעון בן לקיש נשמע לרבי יוחנן דאם אין כוית אין איסור כלל, וגם הבאחי לעיל בחיבור זה [מנחה ז' אות ט'] דיש דעות דדוקא באיסורי שבת אמרינן פטור אבל אסור אבל לא בשאר איסורים, עיי"ש. אי"כ כאן נראה דאין איסור כלל.

ואל תחשוב בני תפוש על דברי ולומר, ולמה זה יצוה אותנו השם יתברך לעשות כל אלה לזכרון אותו הנס, והלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפני זרענו, כי לא מחכמה תחשפני על זה, ומחשבת הנער ישיאך לדבר כן. ועתה בני אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצוות. דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה" בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו. כמו שאמרנו ל'.

ה. בוי"א וקצת כיו"י "ועסק" ו. בוי"ב וקצת כתי"י עוסף "ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה [פסחים ז' ע"ב], ומתוך שלא לשמה בא לשמח"י. ז. וכי"כ לקמן מצוות מן, צ"ח, צ"ט, ועוד.

והנה 7091 הר"מ לפי שיטתו כתב כאן ה"ו מפורש, דכל שנפסל לאחר זריקה הן צטומאה או ציניאה או שאר פסולים כיון שהיתה להם שעת הכושר יש בהם משום שצירת עגס, וכן נא ומנושל, אבל כל שלא היתה להם שעת הכושר כגון שנפסלו במחשבת שינוי האמן והמקום, כל שנפסל קודם זריקה, עיין בגמרא [פ"ג ע"א וברש"י ד"ה לא היתה], הוי לא היתה שעת הכושר ואין בהם משום שצירת עגס. וכמה הר"מ כאן ה"ב, לפיכך >כיון דאפילו לאחר כמה ימים צומת שייך שצירת עגס > שורפין עצמות הפסח מפני התקלה. ועיין משנה למלך האריך בזה, ועיין פ"ט מפסולי המוקדשין ה"ט בכסף משנה ומשנה למלך ואין כאן מקומו.

חייב אלא על עגס שם בו כוית בשר על העגס או בפנים כוית מוח, [ר"מ כאן ג"א]. ומנואר בש"ס כאן פ"ד ע"ב דרבינא סובר דצאין בו כוית בשר כולי עלמא מודים דלא שייך שצירת עגס, ובאמת רב אבי סובר דפליגי באין בו כוית בשר כלל, וסוברים חכמים דיש בו משום שצירת עגס, ורבינא ורב אבי הלכה כרבי אבי כמנואר בשל"ה בקונטרס תורה שבע"פ בכלל הלכה [ד"ה ענין] בשם ספר הליכות עולם [שער ה' ריש פ"ב] עיי"ש, אי"כ אמאי פסק הר"מ כרבינא. ועיי"ש דמנואר פלוגתא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש בצצר שאין עליו כוית במקום זה ויש עליו כוית במקום אחר, ועיי"ש במו"ס ד"ה איתמר, דפליגי אליבא דרבי ובפלוגתא דרבינא ורב אבי קמיפלגי ורבי יוחנן כרבי אבי, אי"כ כיון דרבי יוחנן ורב אבי במדא שיטה קיימי דרבנן סברי דחייב משום

והנה איני מבין, דמקשה שם לרבי שמעון בן לקיש, למה לי דקולף עד שמגיע לפרק ומתוך נקלוף בו פורתא ונתצריה, והנה מנואר שם צרש"י וצרע"ב [פ"ו מ"ב] דקולף הבשר עד הפרק ובפרק יתמוך, כי רשאי לפרק עגס מעגס דלא הויא שצירה כמנואר בש"ס ור"מ כאן ה"א, ואי"כ קשה לי גם לרבי יוחנן דסובר דאם יש כוית בשר על העגס אף דאין כוית במקום השצירה עובר אבל אם אין כוית בשר מודה רבי יוחנן כמו שכתבנו, אי"כ גם לרבי יוחנן מי ניחא, למה ליה דימתוך צפרק, יקלוף הבשר לגמרי ולא יהיה בשר על העגס הן מצפנים הן מנחות וישבור העגס בצמטע כיון דאין עליו עמה כוית בשר, ולא שייך מירוח אבי משום פקע, כיון דאין עליו בשר כלל, ונריך לאוקמי בקולית כרבינא, ובקושיא שלא דע-הן תירוצים קשה ג"כ לר' יוחנן.

ז) וע"ע להלן אות י'. ח) אמנם עיין בירושלמי כאן פ"ו ה"א, דלריש לקיש איסור איכא. עיי"ש בקרבן העדה ונהג"ש וביפיה עינים פסחים כאן (שנדפס בסוף יומא).

ה) ועיי"ע להלן מצוה קמ"ו אות ג'. ו) עיי"ש בסופו כד"ה והתנאים, ובקיצור כללי התלמוד שם ד"ה אין הלכה וכו'.

באין עליו כוית בשר

באבר שיצא מפתחו

ייטב

אמור

לב

קמו

וזהו שאמר אהרן מוטב שיתלה הסרחון ב"י ולא בהם, כלומר גם על מה שהם עשו ואמרו לי לעשותו לא יגיע להם עונש, כי יתלה הסרחון והחטא שלהם בי, שעל ידי ובגרמתי על ידי מחשבה באו הם לידי זה, כי יאמרו שהמחשבה ניכרת מתוך המעשה, אם שהאמת לא כך היה כי הם מעצמם חטאו בנפשותם. וזהו שאמר משה אל אהרן (שמות לב, כא-כד) מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו (כלומר על ידי מחשבתך) חטאה גדולה, ויאמר אהרן וגו' אתה ידעת את העם כי ברע הוא, כלומר מעצמו, ויאמרו לי וגו', ואשלכחו באש וגו' כדי לתלות הסרחון בי כו'. וזהו שנאמר ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן, כלומר אשר הם עשו מעצמם, והם היו הגורמים להביא את אהרן לידי מעשה:

גורם אשמת העם, אם כן בדין הוא שיטמא את עצמו במעשה רע בשבילם להצילם מעון, אפילו איזה חטא אחר שהוא שלא בענין עבודה זרה, דמוטב שיעשה החבר איסורא זוטא ולא יעשה העם הארץ איסורא רבא, ובכי האי גוונא אומרים לו חטא בשביל שיוכו חבריך. ולמען לשלול זה אמרה תורה לא יטמא בעל בעמיו להחלו, כלומר שלא יטמא את עצמו אפילו מי שהוא בעל ונשיא בעמיו בשביל להחלו, שיאמרו שהחילול תלוי בו, כי שמה לא כן הוא אלא הם חטאו בנפשותם, ואין אומרים לאדם חטא וגו', זולת בענין עבודה זרה אם רחקו מעליו יתברך יסכן את עצמו להצילם מרדת שחת ולקרבתם להמקום ב"ה, כאמור. והענין נחמד:

→ **ד עוד יתבאר אמר ואמרת וכא, א. על פי**

דאיתא במדרש (ויק"ר כו, א) רבי תנחום פתח (תהלים יב, ז) אמרות ה' אמרות מהורות וגו'. עוד שם (ויק"ר כו, ה) עליונים שאין יצר הרע מצוי בהם אמירה אחת די להם, שנאמר (דניאל ה, יד) ומאמר קדישין. אבל תחתונים שיש בהם יצר הרע, הלואי לשתי אמירות יעמדו, הדא הוא דכתיב אמר ואמרת כו'. עיין ביפה תואר:

והנה, קיימא לן בעירובין דף ל"ב (ע"א) כרבי דאמר חבר שאמר לאחד מלא לי כלכלה זה מתאנת, אוכל ואין צריך לעשר. והמעט, דמוטב שיחשדו חברים לתרום שלא מהמקוף ואל יאכילו לעמי הארץ טבלים. וכתבו התוספות (שם ע"ב ד"ה ולא) והא דמסיק פרק קמא דשבת (ד) גבי הדביק פת בתנור דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיוכה חברך, הכא שאני, שהוא גורם לו לעבור, שאמר לו לקומ, וסבר שעשרן:

ונראה לי לפרש על פי מה שכתוב בלקוטי תורה פרשת עקב (עמ' רמה) על הפסוק (דברים ה, א) כל המצוה וגו', כי בתורה ומצות יש גוף ונפש, גוף הוא הלבוש ומעשי המצות, והנפש הוא הכוונה הפנימית ורוי תורה. וזהו שאמרו המלאכים (תהלים ה, ב ע"פ שבת פח:) תנה הודך על השמים, לא שאלו על הלבוש וגוף המעשים, כי אינם נוהג ביניהם, כי אם על הכוונה הפנימית. וזהו שנאמר כל המצוה וגו', המעשה עם הכוונה, תשמרון לעשות וגו':

ולפי זה יש לחלק בדבר בדרך אחר. והוא, דהתם באיש שאינו ראש הדור ולא מנהיגם, באופן שאם יחטא יחיד או רבים אין לו מקום לחשוד את עצמו כי בשבילו בא להם עון זה ובגרמתו, כי מה לו עמהם, לכן אין אומרים חטא במעשה בשביל שיוכו חבריך. אבל אהרן שהיה ראש העם (כי משה עלה השמים ועוד לא ירד), וכמוהו מי שהוא ראש העם שאפשר לו לחשוד את עצמו שחטאו

הרה"צ ל יקו"א ינוג ט"א ק"ו ט"א
אל"כ זק"ק ס"א

והנה, מה שנצטוונו לעשות כמעשה ולא סגוי בכוונה הזכה לבד, על דרך משל שצונו להניח תפילין על היד שהוא נגד הלב לשעבד בזה מחשבות לבנו לעבודתו ית"ש ועל הראש נגד המוח שהנשמה שבמוח תהיה משועבדת בו, כמו שכתוב בשלחן ערוך (א"ח סי' כה ס"ה), אם כן גוף המעשה למה לי, ליסגוי במה שמכוון בכל יום לשעבד הלב והמוח לעבודתו ית"ש. אבל הטעם מבואר בספר החינוך פרשת בא (מצוה טו) כי הלב והמחשבה נפעלים כפי המעשה, אפילו רשע גמור ויצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם ירגיל עצמו וישים השתדלותו בתורה ומעשי המצוות, אפילו שלא לשמה, יטו לבבו לטוב ויבא לידי לשמה, ובכח מעשיו ימית יצר הרע שבו, ע"כ דבריו:

וזהו שאמר, עליונים שאין יצר הרע מצוי בהם, ולא צריך מעשה כי אם מחשבה, די באמירה אחת. אבל תחתונים שיצר הרע מצוי בהם, לכך בעינן מעשה עם המחשבה, ונגד זה אמר שתי אמירות, אמר אל הכהנים בני אהרן למעבד עובדא דאהרן בענין המחשבה והכוונה, שאהרן בודאי בא בסוד ה', ואמרת אליהם לנפש לא יטמא במעשה, והלואי שיעמדו לקיים שתיהן, המחשבה עם המעשה. וזהו שנאמר (תהלים יב, וד) אמרות ה' אמרות מהורות כסף צרוף בעליל לארץ, הוא המעשה הנראה בארץ, מזוקק שבעתים הוא המחשבה הזכה הצפון בלב, ועל זה אמר אתה ה' תשמרם היינו כפי המחשבה, כדאשכחן בגמרא (ברכות ו) שאמרה שהקב"ה מניח תפילין, ור"ל במחשבה, דמשתבח בשבחייהו דישראל כמו שאנן משתבחיין בשבחו יתברך, עיין שם ברשב"א (פירושי אגדות שם) ובמהרש"א בחדושי אגדות (ד"ה מנין), ותבין:

ובני הרב ר' ליפא שיחיה אמר בזה על פי הגמרא ברכות (י) כל התולה בזכות אבות הקב"ה תולה לו בזכות עצמו. וזהו שנאמר אמר אל הכהנים בני אהרן, שיעלו בדעתם שזכו לזה בזכותיה דאהרן, אחר כך ואמרת אליהם וגו', כי אז תולין לו בזכות עצמו, והבין:

מסורה והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה (כא, י), נהר יוצק יסודם (אויב כב, טז). נראה לפרש, דבפרשת תצוה (שמות כה, ג) כתיב ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי, דיש בזה דקדוק, דפתח ברבים חכמי לב, וסוים אשר מלאתי לשון יחיד, דלכאורה היה לו לומר אשר מלאתי. ונראה הכוונה בזה, שלא יעלה על לב חכמי לב עושי מלאכת הבגדים אולי על ידי זה יתגאה אהרן ויאמר בלבו כי כבר רצה האלקים את מעשיו ועל כן הפין ביקרו ותפארתו, לזה צוה ה' למשה לומר לחכמי לב אשר מלאתי (לאהרן) רוח חכמה, היינו בחינת ענוה, ויודע שאין לבישת הבגדים על העבר, כי אם בשביל להכניסו ולחנכו לעבודת השי"ת על ידי קדושת הבגדים מכאן ואילך. ושיעור הכתוב, ואתה תדבר אל כל חכמי לב ועשו את בגדי אהרן אשר מלאתי (את אהרן) רוח חכמה (בחינת ענוה, שקראה הרמב"ם מדת חכמה, עיין פרק א' מדעות הלכה ה'), ויודע שהם רק לקדשו לכהנו לי, ר"ל להכניסו לכהונה ולשירות על ידי הבגדים האלו מהיום והלאה, ולא על העבר, ולא ירום לבבו מזה:

וזהו שנאמר תהלים סימן קל"ג (א-ג) מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, דקאי על משה ועל אהרן (הוריות יב), ששניהן שקולים (כ"ד א, טו), ועל שניהן נאמר (שמות טו, ו) ונהנו

מה, על כן כש אהרן שירד ע שלו, כמל חרמ מיעצר (תענית ג. כי אם בשביל ז על שם העתיד הוא לפי מנ

וזהו שאמר, על ראש ללבש את הבג יעלה על דעתו ולובש הבגדים העתיד להטיב הכתוב בסימנ בכתובות פרכ (בראשית ב, יד) ו החולץ קדמת

איש איש וג שכבת השמש ופאר לחמו הוא" וכב אין לפרש על ז על שמן

והנראה לי מנ המסורה ויצא (בראשית כד, טג), (דברים כג, יב), בד חיוב לתרומה לכהנים הנגשו צוה על המצוד ידו. אבל הענין. ונתן לו המצו

ליקוטי אמרים מא

העלאה זו באריכות אך שהיא תכלית בריאת העולם] זא"כ איפוא זאת אעשה וזאת תהיה כל מגמתי כל ימי חלדי לכל בהן חיי רוחי ונפשי וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא דהיינו לקשר מחשבתי ודבורי במחשבתו ודבורו ית' והן הן גופי הלכות הערוכו' לפנינו וכן מעשה במעשה המצות שלכן נקראת התורה משיבת נפש פי' למקורה ושרשה וע"ז נאמ' פקודי ה' ישרים משמחי לב :

ד פרק רב והנה ע"י קיום הדברו' הנ"ל להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קמן . כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקי' חיים . בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקי' . ולכן העושי' גופם עיקר ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואחיה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה . וז"ש הלל הזקן על קיום מצות זו זהו כל התורה כולה ואיך פירושה הוא כו' . כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלות הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין וגם להמשיך אור א"ס ב"ה בכנסת ישראל כמ"ש לקמן דהיינו במקור נשמות כל ישראל למתי אחד באחד דוקא ולא כשיש פירוד ח"ו בנשמות דקב"ה לא שריא באתר פנים וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך וכמ"ש במ"א באריכות : ומ"ש בגמ' שמי שרואה בחבירו שחמא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאדו

יר
ש
ל
מ
פ
ז
ר
ת
ה
ל
ם
ם
ז
ז
י
י
ז
ר
ה
ת
י
א
ה
ל
ה
ז
ז

ליקוטי אמרים

תנין

הסאון כדי סניאור זלמן זצ"ל

מאצד

שישנאהו. היינו בחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' הרדים אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ז אמר הלל הזקן הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שרום וכו' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. לומר שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראי' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שבר מצות אהבת ריעים וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתייהן הן אמת שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית וגם לעורר רחמים בלבו עליה כי היא בבחי' גלות בתוך הרע מס"א הגובר עליה פרשעני' והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה כנודע ממ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם [ולא אמר דה"ע תכלית שנאה שנאתים וגו' אלא על' המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלהי ישראל כדאיתא בגמרא ר"פ ט"ז דשבת]: L

פרק לג עוד זאת תהיה שמחת הנפש האמיתית ובפרט כשרואה בנפשו בעתים מזומנים שצריך לזככה ולהאירה בשמחת לבב אזי יעמוק מחשבתו ויצייר בשכלו ובינתו ענין יחודו ית' האמיתי איך הוא ממלא כל עלמין עליונים ותחתונים ואפי' מלא כל הארץ הלזו הוא כבודו ית' וכולא קמיה כלא חשיב ממש והוא לבדו הוא בעליונים ותחתונים ממש

ממש כמו שהיה לבדו קודם ששת ימי במקום הוה שנברא בו עולם הוה השמי צבאם היה הוא לבדו ממלא המקום הוה הוא לבדו בלי שום שינוי כלל מפני ע במלים אצלו במציאות ממש כביטול ; והמחשבה במקורן וישרשן הוא מהות הנ שהן עשר בחינותיה חכמה בינה ודעת נ בחי' אותיות עדיין קודם שמתלבשות בלב [כמ"ש בפ' כ' וכ"א באריכות ע"ש] וכמ משל גשמי לזה מענין ביטול זיו ואור ה' הוא גוף כדור השמש שברקיע שגם שם נ ודאי זיוו ואורו וביתר שאת מהתפשט בחלל העולם אלא ששם הוא במל במז וכאילו אינו במציאות כלל : וככה ממי הוא ביטול העולם ומלואו במציאות לגבי אור א"ס ב"ה וכמ"ש באריכו'. והנה נ הרבה ישמח לבו ותגל נפשו אף גילת ונפש ומאד באמונה זו כי רבה היא כי היא ממש וזה כל האדם ותכלית בריאתו העולמות עליונים ותחתונים להיות לו דיר כמ"ש לקמן באריכות. והנה כמה ג הדיוט ושפ"ל אנשים בהתקרבותו למל המתאכסן ודר אתו עמו בביתו וק"ו לא ודירת ממ"ה הקב"ה וכדכתיב כי מי הוא לבו לגשת אלי נאם ה' : ועל זה תיק והודיה לשמו ית' בכל בקר ולומר אש חלקנו וכו' ומה יפה ירושתנו כלומר כמ

ישלוט בה יד זר, אינו אלא כמזריח ארי מנכסי
חזירו, ולמה מגיע לו שכר על זה, עי"ש לדרכו
(ובחסדי אבות להחיד"א פ"ה מ"א).

אך י"ל על פי מה שכתבו בתוס' במס'
כתובות (דף קז: ד"ה מן אומר) דרק היכא
שלא השביח כלום אלא שהצילו מגביית בעל
חובו ולא מידי יהיב ליה, אז לא מתחייב מידי
אף על גב דמהנה אותו, אבל אם השבח הוא
בעין, דין הוא שיטול שכרו, עי"ש. והכי נמי
י"ל כי מאחר שהנשמה מתעלית במדריגות
הטהרה וקדושה על ידי מלות ומעשים
טובים, שבה הנשמה הוי בעין, ועל זה מגיע
השכר.

וזהו ביאור המשנה כל ישראל יש להם חלק
לעולם הבא שנאמר ועמך כולם נדיקים
לעולם יירשו ארץ העליונה וחיי עולם הבא,
ואם תאמר הלא צמה שהם מצילים את הנשמה
מן היצר הרע אינם אלא כמזריח ארי דאין לו
כלום, ולמה יש להם שכר לעולם הבא, לזה גמר
אומר נצר מטעי מעשה יד"י להתפא"ר, שהן
משביחין את הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל,
ועל השבח דהוי בעין יש להם שכר וחלק לעולם
הבא.

ע

7 **ובאופן** אחר נראה בביאור המשנה, בהקדם
הא דאיתא במדרש ילקוט (במדבר רמז
מרפד) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו
אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן
האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו
לי ספר יוחסין שלכם, כשם שצני מביאין.

ודקדקו המפרשים חיזה טענה יש להם, הלא
החזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון
ולא רצו לקבלה כמבואר בגמרא (עבודה זרה ב:),
ומה קריבה יש לישראל יותר מהם. ותו מה
התירוץ הביאו לי ספר יוחסין.

ואפ"ל על פי דברי כ"ק מרן דו"ו זללה"ה
בדברי יואל (פ' וארא עמוד קפו) לבאר
הענין מה שאנו נשענים תמיד על זכות
אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הרי
קי"ל (ח"מ סי' לג ס"ב) האב עם בנו פסול
להעיד, וכן האב עם בן פסול, אבל עם בן
בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר, וכשיטת הר"י
(בבא בתרא קכת. חוד"ה לית) דכיון דאחפלבג דרא
כל כך כשר לעדות, עי"ש. ולפי זה כיון
דאחפלבג דרא כל כך, כבר בטלה זכות אבות
ואיך מגין. אך ביאור הענין על פי מה שכתב
בישמת משה (פ' תולדות) בטעם שהיו אבותינו
אברהם ויצחק עקרים, כי לפה הקב"ה שיאלו
מהם ישמעאל ועשו הרשעים, ורצה השי"ת
שלא יגן עליהם זכותם, והנה ענין זכות אבות
הוא כי כל תולדותיו הם אללו בכת, וכל מה
שמסגל מלות ומעשים טובים תולדותיו מסגלין
עמו, ואם בן מאחר שהיו עקרים בטבע לא היו
התולדות בכת הגוף כלל, רק כרגע נעשה להם
נס והולידו, אבל ישראל היו בכת נשמתן כנודע
דאברהם ויצחק הם מקור ושורש נשמות
ישראל, מה שאין בן ישמעאל ועשו לא היו בהם
בכת לא בגוף ולא בנפש, עכ"ד. ומעתה כיון
שקרבות ישראל לאבותיהם היא בכת הנפש ולא
בכת הגוף, שוב לא שייך סברת אחפלבג דרא,
שהרי קרבתם היא במקור ושורש העליון צאילין
הנשמות, ושם אין פירוד והפלגה כלל, ושפיר

תרג"ל ר' אהרן ט"ל ק"ג ט"א

נחשבים ישראל כזנים להאצות הקדושים עד סוף כל הדורות, עכ"ד.

והנה כתב ק"ז התניא זללה"ה בליקוטי אמרים (פרק לב) לפרש מאמרם (שנת לא) ואהבת לרעך כמוך, זו היא כל התורה כולה. כי הדרך לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל, הוא על ידי שיהיה גופו נמאס ומתועב אצלו, רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה, ואז כל ישראל הם אחים ממש מלד שורש נפשם זה' אחד, ונפש כולן מתאימות ואז אחד לכולנה, רק שהגופים מחולקים, אבל העושים גופם עיקר ונפשם טפלה, אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה, ולכן מצות ואהבת לרעך כמוך זהו כל התורה כולה, כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלות הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין, עכ"ד.

ובזה יש לפרש מה שנאמר בפרשת מתן תורה (שמות י"ג) ויתן שם ישראל נגד ההר, ופירש"י כאיש אחד בלב אחד. והיינו היות שיסוד ושורש קיום התורה הוא שהנפש תהיה העיקר והגוף טפל, על כן צוה בני ישראל אל הר סיני ופסקה זוהמתן, מאסו בגופם והצינו מעלת הנפש שהיא העיקר, ולכן נתאחדו כולם באחדות גמור והיו כאיש אחד בלב אחד, כי מלד הנפש כולם יש להם שורש אחד, וזוה היו ראויים לקבלת התורה.

ועל פי זה יתבארו דברי המדרש, בשעה שקבלו ישראל את התורה על ידי שהיו באחדות כאיש אחד בלב אחד, נתקנאו אומות

העולם בהן, על האחדות שנמאצ בקרב בני ישראל, שלא נמאצ כזה באומות העולם, ועל זה נתקנאו ואמרו מה ראו להתקרב"צ יותר מן האומות, היינו איך נתקרבו בני ישראל זה לזה שהם באחדות גמור, הלא הגופות הם פרודים, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הציאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מציאין, שבני ישראל מתייחסין אחר אצותיהן אצרהם יחזק ויעקב והשבעים הקדושים, והגם דאתפלג דרזא מכל מקום הם מתייחסים אחריהם מחמת שהם קרובים אליהם מכח נפשם דלא שייך פירוד, וכיון שעיקר יחוסם הוא מלד הנפש, הרי בשורש נפשם כולם מתאימות ואנשים אחים הם כאיש אחד בלב אחד.

וזה שאמר כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, והיינו בשביל שהם מקיימים תורה ומצות, שנאמר ועמך כול"ם לדיקים, שהם באחדות כאיש אחד בלב אחד, מחמת שמגבירים את הנפש על הגוף ונפשם כולם מתאימות, וכיון שהם באחדות, על כן לעולם יירשו אר"ץ, וכו לקבל התורה הנקרא ארץ כמו שנאמר (תהלים קי"ג) גבור בארץ יהיה זרעו, ותרגומו גבר באורייתא. ומפרש הטעם למה באחדות, כי הם נלד מטעי, שמתייחסים אחר האצות הקדושים אצרהם יחזק ויעקב, ואף שהם יותר מן דור רביעי, עם כל זה הלא כולם הם מעשה ידי להתפאר, מתאחדים בשורש העליון באילן הנשמות מתחת כסא הכבוד, ולכן לא אתפלג דרזא ויש להם יחוס אצות, וגם הם באחדות גמור כי בשורש נפשם ליכא שום פירוד, ומכח זה זכו לקבל התורה, ובשכר קיום התורה והמצות יזכו לחיי עולם הבא.

עוד יבואר
בעצודת
הקדושת לוי
(שמות לב לד)
חטאתם אשר
לדבר, הלא א
ומעביר אשמו
במורתו דבר
העגל, ועוד
אלה תשכחנה
ואנכי לא אש
עינינו רואות
בדרך תמים
נפלא, כי התו
שאין כן אדם
הרע והולך
בעצבו שרשו
קדושים זרע
התורה ואמרו
נפלא ומהולל,
כיון שעשו העו
נראה בעליל
נתקן עדיין, ול
התורה, דמכיו
לעשות הדבר
עשו זכח קדו
בחרו בטוב. וז
מעשה העגל,
לא אשכחך זה
מעשה סיני אז
אזכרנו כדי לה